...ЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ ХАМАГ ХҮСЭЕЭ ХАБААДУУЛАЯ!

БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

39-дэхи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...ПСС-эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 180 (9935) | 1962 оной августын 1, среда | Сэн 2 мүнгэн

Механизатор А. Пушкаревой агрегат үдэрэй 30 гектар үбһэ сабшана. Эдээнһээ жэшээ абагты!

...ДӨӨ АЖАХЫН МЭРГЭЖЭЛТЭДЭЙ ...ҮҮРГЫЕ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

...ажал болон таряан ...аа продукци ехээр аба... ...он дотороо эдеэ хоолой ...үүдые элбэгжүүлхэ ту... ...дөөгэй ажалшадай ур... ...лай ехэ зорилгонууд ...данхай. Энэ зорилгые ...үлэлсэхэ, хүдөө ажахые ...дань хүгжөөхэ хэрэгтэ ...аяа хүдөө ажахын мэр... ...тэдэй — агрономуудай, ...игуудай, зоотехнигүүд ...ветеринарна хүдэлмэ... ...шэдэй ехэ үүргэ дүүргэ... ...һаниинь элитэ.

...өөнэй байдал дээрэһээ ...ада хүдөө ажахымнай ...үдэлмэринүүд оньһон ар... ...хэгдэдэг болоо бшуу. ...һээ мэргэжэлтэдэй ур... ...и ехэ эрилтэ табигдана. ...бликымнай колхоз, сов... ...аар эрдэм бэлигтэй ...инь дээдэ һургуули ...һэн), ажалые эмхидхэ... ...шадамар бэрхэ хүнүүд ...нэ. Имагтал тиимэ хү... ...ажахынуудые хүтэлбэ... ...эр эльгээгдэнэ. Һүүлэй ...жэлэй туршада мэргэ... ...дэй дундаһаа колхозой ...лэгшээр 46 хүн, совхо... ...иректорээр—17 хүн, кол... ...дай түрүүлэгшэнэрэй ор... ...ор 29 хүн, бригадираар, ...енинүүдые эрхилэгшээр ...аран хүн томилогдоо. Тэ... ...тоодо Яруунын совхо... ...ректор нүхэр Б. Д. Ан... ...ев, Кабанскын совхозой ...тор А. И. Хмелев, «Эр... ...совхозой директор, эко... ...еска наукын кандидат ...Д. Доржиев, Борьёогой ...ой директор Б. П. Хо..., Түнхэнэй «Путь ком... ...ма» колхозой түрүүлэг... ...Б. Шагдуров, Прибай... ...н «Прибайкалец» кол... ...түрүүлэгшэ А. А. Ша... ...Чисаанын совхозой ди... ...р Ц. Ж. Базаржапов бо... ...бусад ороно. Колхоз, со... ...дые мэргэжэл шадаба... ...хүнүүд хүтэлбэрилдэг ...о, ажал хүдэлмэреэ ...шатайгаар ябуулна.

...спублика доторoo мэдээ... ...болоһон Мухар-Шэбэрэй ...ай колхозой агроном, ...Р-эй Верховно Соведэй ...ат Ю. И. Лютаева, Түн..., «Сибиряк» колхозой ...ом А. М. Стрелков, Зэ... Доржо Банзаровай нэ... ...тэ колхозой, Сэлэнгын ...озой зоотехнигүүд Е. И. ...якова, М. Гусева гэгшэ... ...эрые дурдангүй байжа ...л болохогүй. Эдэнэр ажа... ...удаа хүгжөөхын түлөө ...бэлиг, хүсэ шадабаряа

үгэжэ байдаг хүнүүд юм. Мүн республикадамнай ажалаараа суурхажа байдаг инженер-технигүүд, бригадирнууд, отделениие хүтэлбэрилэгшэд олон. Энээнтэй хамта һүүлэй үедэ олон мэргэжэлтэд һайн дураараа фермэ, гүүртэ, отарануудые даажа абаад, ажаллажа байнад.

Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эрдэм бэлигые хаража үзэхэдэ: колхозуудай түрүүлэгшэнэрэй дундаһаа дээдэ ба дунда эрдэмтэй хүнүүд 62 процент, совхозуудай директорнүүдһээ—60 процент болоно. Үйлэдбэриин бригада, фермэнүүдые даагшаар 60 гаран мэргэжэлтэд хүдэлнэ. Дунда зэргээр республикымнай колхоз бүхэндэ 7, совхоздо—22 мэргэжэлтэд ажаллана. Ажахын шухала асуудалнуудые шиидхэлсэхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэд ехэ үүргэ дүүргэнэ гээшэ. Тэдэнэр ажалые зүбөөр эмхидхэхэ тушаа гол анхаралаа хандуулна.

Тингэбэшье мэргэжэлтэдэй дунда эрдэм бэлигээ, шадабаряа хүсэд гаргадаггүй, хүдөө ажахые хүгжөөхын хойноһоо үүсхэл оролдолго багаар гаргадаг, ажалые эмхидхэжэ шададаггүй хүнүүд хаа-яа дайралдана. Тиимэ мэргэжэлтэд ажахынуудта байхадаа, ажалые гэдэргэнь татана. Ажахын шухала кампанинуудые—үбһэ хуряалга, силос даралга болоод хүдөө ажахын бусад хүдэлмэрине саг соонь эмхидхэнэгүй, болошогүйгөөр унжагайруулна. Мэргэжэлтэдэй ажалдаа муугаар хандаһан ажахыда ажалай түрүү онол арга багаар хэрэглэгдэдэг, хүдөө ажахын түйлалтанууд үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэдэггүй.

Хүдөө ажахыгаа улам саашадань хүгжөөхын тула манай республика малайнгаа һүрэгые олошоруулха, ашаг шэмыень ехэдхэхэ болоно. Энэ харюусалгатай, шухалын шухала зорилго бэелүүлхэдээ түбхын түрүүн мэргэжэлтэдэй шадабари хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, зоотехнигүүд, ветеринарча хүдэлмэрилэгшэд болон агроном, механигууд ажалые зүбөөр эмхидхэхэ, зүб заабари үгэжэ шадаха байна бшуу.

Тиихэдэ иимэшье ушар дайралдадаг. Зарим хүтэлбэрилэгшэд хамаг харюусалгага ажалые өөр дээрээ даажа абаад, мэргэжэлтэдые тоодоггүй ябадал гаргана. Иимэ ушар Тарбагатайда, мүн бусад зарим аймагуудаар үзэгдэдэг. Энээндэ хэн зэмэтэйб гэхэдэ: тон түрүүн партийна, советскэ органууд зэмэтэй. КПСС-эй райком, аймгүйсэдкомууд мэргэжэлтэдтэ бодото туһаламжа үзүүлнэгүй.

Хүдөө ажахын мэргэжэлтэд социалис хүдөө ажахын үйлэдбэрине эмхидхэгшэд мүн болоно. Тиимэһээ агроном, зоотехник, инженер, ветврач бүхэн колхоз, совхозуудай үйлэдбэрине бүтээсэтэй болгохо, мал ажал болон таряан ажахыһаа абтаха продуктнуудые элбэгжүүлхын, өөрынь үнэ сэнгые хямдаруулхын хойноһоо бүхы хүсэ шадалаа гаргаха уялгатай.

Һүүлэй үедэ парти, правительствамнай хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар ехэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлжэ байхынгаа хажуугаар мэргэжэлтэдэй үүргые дээшэлүүлхэ тушаа онсо анхаралаа хандуулна. Мүнөөнэй томо социалис хүдөө ажахын хүгжэжэ байһан үедэ үйлэдбэриинь эмхидхэлсэхэ, наука болон техникын үндэһөөр ажахынуудые эрхилхэ хэрэгтэ мэргэжэлтэд хубитаяа оруулха ёһотой гэжэ парти, правительствамнай уряална.

Мүнөө үедэ мэргэжэлтэдэй урда ямар тодорхой зорилгонууд табигданаб гэбэл, тэдэнэр бодото байдалые һайса мэдэхэ, хайшан гэбэл газарай гектар бүхэнине аша үрэтэйгөөр ашаглаха, үйлэдбэридэ түрүү ямар арга хэрэглээ һаа, мяха, үндэгэ, нооһо, һү ехээр абаха тухай оролдохо ёһотой.

Зорилго юуб гэхэдэ, колхоз, совхозуудай болон нютагай үйлэдбэриин управленинүүдэй мэргэжэлтэд ажал хүдэлмэри дээрээ шэнэ түрүү арга үргэнөөр хэрэглэжэ, ажахынуудаа түрүү зэргэдэ гаргахын хойноһоо бүхы хүсэеэ элсүүлхэ болоно. Оролдосотойгоор, шадамараар лэ ажаллаа һаа, КПСС-эй ЦК-гай Пленумэй табиһан зорилгонуудые амжалтатайгаар бэелүүлхэбди.

РСФСР-эй нютагай партийна органуудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөн хүдэлмэреэ дүүргэбэ

...ОСКВА, июлиин 30. ...С). РСФСР-эй нютагай ...ийна органуудай хүдэл... ...эгшэдэй зүблөөн мүнөө... ...дүүрэбэ. КПСС-эй обко... болон крайкомуудай ...тарьнууд, партиин об... ...нуудай болон хизаарнуу... комитедүүдэй промыш... ...остиин, барилгын болон ...дой ажахын таһагуудые ...шанар, зарим горкомуу... райкомуудай, предприя... ...д болон барилгануудай партийна организацнуу... секретарьнууд зүблөөндэ ...даа.

...Промышленностиие, тран... ...ые, барилга болон горо... ...жахые партийна органи... ...уудай зүгһөө хүтэлбэ... ...е һайжаруулха хэмжээ... ...тухай» КПСС-эй ЦК-гай ...диумэй гэшүүн, КПСС... ...К-гай РСФСР-тэхи Бюро... Түрүүлэгшын нэгэдэхи ...шо А. П. Кириленкын ...элые зүбшэн хэлсэбэ.

...глараашадай зүгһөө ха... ...ар угтагдан, КПСС-эй ...ай Президиумэй гэшүүн, ...С-эй ЦК-гай секретарь ... Козлов мүнөөдэр зүб... ...дээрэ үгэ хэлээ.

АЖАЛЫНЬШЬЕ ЭМХИТЭЙ

Ниитынгээ адууһа малда элбэг тэжээл бэлэдхэжэ абахын тула манай колхозой гэшүүд бүхы хүсэ шадалаараа оролдоно. Янгаажан гэжэ газарта силос дарагдажа байнхай. Эндэ 4 үдэрэй туршада 300 тонно силос дарагдаа. Силосэй ногоо хуряалгада хоёр комбайн, 6 автомашина, гурбан трактор ажаллана.

Тээсгэн колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Цыренов, парткомой секретарь нүхэр Хишиктуев гэгшэд бригадын гэшүүдэй дунда суглаа үнгэргэжэ, мүрысөөнэй гурим ойлгуулжа үгөө. Ажалай дүн 5 хоног болоод лэ гаргагдаха, һайнаар ажаллаһан хүнүүдые шагнаха, түрүүшүүлдэ дамжуулгын Улаан тугхан барюулагдажа байха гэжэ хэлсэгдэбэ.

Тэрэшэлэн В. Собенниковэй даадаг бригадын механизаторнууд тэжээл элбэгээр бэлэдхэжэ абахын хойноһоо шармайн оролдоно.

Үнгэрһэн хабар холигдожо таригдаһан хара таряа, наран сэсэг зарим талаараа 1,6 метр үндэрөөр урганхай. Гектар бүриин зууһаа холо үлүү центнер ногоо үгэнэ. Мүнөө тус бригадада хамта 500 гаран тонно силос дарагдаа.

Д. Цыденов,
Сэлэнгын «Улаан-Оронго» колхозой гэшүүн.

ГЕКТАР БҮРИҺӨӨ 20—22 ЦЕНТНЕР ҮБҺЭН

Нүхэр Даша Цыреновэй эрхилдэг ажахын тоосоондо ороһон эбэртэ бодо малай бригадынхид («Эрдэм» совхоз) 150 гектар сабшалан дээрэһээ 2000 центнер эрхим шанартай үбһэ хуряажа абахаар шиидэнхэй. Тус бригадынхидай сабшалангаа наг шэбхээр үтэгжүүлһэнэй, хабарай сагта хэдэ дахин уһалһанай ашаар Хотогорой Хорёо гэжэ газарта гектарай 20—22 центнер шахуу үбһэн хуряагдажа абтана.

Хамта дээрээ энэ бригадада 25 хүн ажалладаг. Тэдэнэй дунда мүрысөөн эмхидхэгдэнхэй. Үбһэ тэжээл бэлдэлгэ дээрэ һайнаар хүдэлжэ байгшад олон. Жэшээлхэдэ, һаалишад Гүндыгма Гомбоева, Цэбэгма Арьянова, Дашима Доржиева, Надежда Найданова, Дарима Очирова гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ түйлана. Мүнөө бригадынхид 250 центнер үбһэ һүрилөөд байнхай.

Д. Лопилов.

Түрүүшүүлһээ жэшээ абагты

БУЛТА ИИГЭЖЭ АЖАЛЛАДАГ ҺАА...

Сабшалан дээрээ ургаһан үбһэ ногоонойнгоо баян ургасые богонихон болзорто хуряажа абаха зорилго Хэжэнгын совхозойхид табинхай. Нарата сэлмэг үдэрнүүдэй болоходо эндэхид машина зэмсэгүүдээ ашагтайгаар хэрэглэдэг юм.

Үбһэ хуряалгын үедэ совхозой хоёрдохи отделениин бригада (бригадирынь Д-Нима Эрдынеев) ажалаа эмхитэйгээр ябуулна. Эндэхи механизатор нүхэр А. Пушкарев «ДТ-54» тракторaap дүрбэн косилка шэрэдэг юм. Тиихэдээ энэ нүхэрнай үдэртөө 30 га хүрэтэр сабшана. Ажалаа зүбөөр, бүтээсэтэйгээр эмхидхэһэн Александр Пушкаревой агрегат хуряалгын эхилхэһээ хойшо 340 гаран гектар үбһэ сабшаа.

Механизатор Александр Пушкарев хайшан гээд иимэ амжалта түйланаб гэхэдэ, агрегадай косилкашад нүхэд Линейцев, Содбоев, Мархасаев, Бабуев гэгшэд даадаг машинануудаа һаадгүй хүдэлгэнэ, саг соонь заһабари, харууһалга эмхидхэнэ. Үбһэндэ орохын урда тээ машинануудынь һайнааршье заһабарилагдаһан байгаа. Тиихэдэ тус агрегадайхид трактор, машинануудтаа техническэ харууһа хээд, үглөөгүүр эртэ ажалдаа гараад, үдэшэ орой болотор ажаллана.

Заримдаа үбһэн ехээр сабшагдаад, тармалгын үдаарaха болоо һаа, нүхэр Пушкаревой даадаг агрегадайхид малшадта туһа хүргэнэ. Һаяхан тэдэнэр Бахлайтын ажахын тоосоондо ороһон һаалиин гүүртэдэ нэгэ үдэрөөр ошожо, 26 га үбһэ сабшажа унагаагаа.

Нүхэр Пушкаревой даадаг агрегадай һайнаар ажаллажа, үбһэ хуряалгые түргэнөөр ябуулжа байһандань совхозойхид урмашан баясана.

Хориин нютагай үйлэдбэриин бусад ажахынуудта үбһэ хуряалга мүн лэ һайнаар ябуулагдана. Анаагай совхозой нэгэдэхи отделениин Балган Базаржаповай даадаг звено магтаалтайгаар ажаллана. Өөрөө жара наһаяа дабажашье гараа һаа, Түглэ гэжэ газарта 80 гектар сабшалан даажа абаад, тэрэнээ һайса уһалжа, үтэгжүүлжэ, үбһэ ногооной үндэр ургаса ургуулаа. Мүнөө тэрэнэйнь 30 га сабшагдаад, 20 гектарайнь үбһэн тармагдажа һүрилэгдөө.

Н. Галданов.



ХОЙТО-ОСЕТИИН АССР. **Хойто-Осетиин Кировскэ районой «Хумалаг» гэжэ хүдөө ажахын артелиин солото кукурузашан Социалис Ажалай Герой Х. А. Албеговэй звено 200 гектар дээрэ энэ жэлдэ кукуруза ургуулна. 100 гектар талмайн гектар бүриһөө дунда зэргээр 160 центнерһээ бага бэшэ эдеэшэһэн ороохо, 1.000 центнер хүрэтэр эшэ набша хуряаха уялга колхозниггууд абаһан байна. Х. Албегов тэрэнэй нүхэд ряд хоорондын элдүүрилгэ гурба дахин хэрээһэлүүлжэ хээ, тарилгаяа уһалхадаа, минеральна үтэгжүүлгэ нэмэжэ оруулһан байна. Звеногой участок дээрэ кукурузын эшэ набша залуу ой модон шэнгеэр һайнаар ургаа. Эрхим ургаса абахаар хараалагдана. Зураг дээрэ: Звеньевой Х. Албегов (зүүн гарһаа) колхозой тракторна бригадын бригадир Х. Царахов кукурузын тарилгые хаража байна.**

ТАСС-ай фотохронико.

КРЕМЕНЧУГАЙ ГЭС БАЯР ЁҺОЛОЛТОЙГООР НЭЭГДЭБЭ

КРЕМЕНЧУГ, июлиин 29. (ТАСС). Мүнөөдэр үглөөгүүр КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев Кременчугта ерэбэ. Тэрээнтэй хамта КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд Г. И. Воронов, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский болон КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат В. В. Щербицкий гэгшэд ерэлсээ. Хүндэтэ айлшадаа угтахын тулада вокзал шадарай талмай дээрэ, дүтэ шадарай гудамжануудта Кременчугай хэдэн арбаад мянган ажалшад суглараа.

Н. С. Хрущев болон бусад нүхэдүүд машинануудта һуугаад Кременчугай ГЭС тээшэ ошоно. Мүнөөдэр энэ ГЭС баяр ёһололтойгоор нээгдэхэ. Тэдэнэр гидроэлектростанци дээрэ ерээд, гидроагрегадуудые, элдэб барилгануудые хараба.

Днепр дээрэхи гурбадахи энергогигант мүн болохо 625 мянган киловатт хүсэтэй энэ станциие нээлгэдэ зорюулагдаһан барилгашадай олон мянган хүнэй хабаадалгатай суглаан үдэрэй 12 часта эхилбэ. Энэ станци 3 миллиард шахуу киловатт-час электроэнерги үйлэдбэрилэнхэй.

Суглаае Украинын КП-гэй Кировоградай обкомой нэгэдэхи секретарь Ф. И. Мартынов нээбэ. Удаань Кировоградай облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Г. А. Турбай «Кременчуг гидрострой» гэжэ барилгын организациие Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ уншана.

Правительствын дээдэ шагнал мүн болохо орден, барилгашадай түлөөлэгшэнэртэ Никита Сергеевич Хрущевой барюулхадань, нэрьемэ альга ташалга болоно.

Удаань гидроэлектростанциин барилгын начальник Г. И. Строков, электромонтажнигуудай бригадир Социалис Ажалай Герой Д. А. Коваленко гэгшэд үгэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Украинын Коммунистическэ партиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Н. В. Подгорнын хэлэһэн үгые тэндэ байгшад халуунаар угтаа.

Н. С. Хрущевто үгэ үгтэхэдэнь, дахяад нэрьемэ альга ташалга болоо. КПСС-эй ЦК-гай болон Советскэ правительствын даалгабаряар Никита Сергеевич гидроэлектростанци нээлгэтэй дашарамдуулан барилгашадые халуунаар амаршалжа, тэдэнэр коммунизм байгуулгын агууехэ хэрэгтэ эршэмтэй шанга ажалаараа ехэ юумэ бүтээгээ гэжэ тэмдэглэбэ.

Суглаан дүүрэбэ. Нүхэр Н. С. Хрущев иигэжэ хэлэнэ: «Украинын арад —коммунизм байгуулагша мандаха болтогой!» «Хай живе Радянська Украïна!».

Тэрээндэнь харюу болгон Днепрэй уһан дээгүүр хүсэтэ «Ура» хашхаралдаан болобо.

Нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэ хоёрдохи хуудаһанда толилогдоо.

Нүхэр Н. С. Хрущев Днепропетровск ерэбэ

ДНЕПРОПЕТРОВСК, июлиин 30. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ нүхэр Н. С. Хрущев «Добролюбов» гэжэ теплоходоор энэ үглөөгүүр Кременчугһаа эндэ ерэв. КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд нүхэд Г. И. Воронов, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский, КПСС-эй ЦК-гай Президиумэй гэшүүндэ кандидат В. В. Щербицкий, УССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Д. С. Коротченко Н. С. Хрущевтой хамта эндэ ерэлсээ.

Партиин Днепропетровскэ обкомой нэгэдэхи секретарь Н. П. Толубеев, облгүйсэдкомой түрүүлэгшэ Н. Ф. Васильев, Днепропетровскын олон түмэн хүн зон гоё һайхан баглаа сэсэгүүдые барижа ерээд, хүндэтэ айлшадые угтаа.

Паровоз заһабарилгын заводой токарь Д. М. Денщикова, Петровскын нэрэмжэтэ заводой булад хайлуулагша Социалис Ажалай Герой П. С. Махота, ВАСХНИЛ-эй академик Б. П. Соколов урдын заншалай ёһоор городой ажалшадай зүгһөө хилээмэ-дабһа Н. С. Хрущевто барюулаа.

Нүхэр Н. С. Хрущев, парти, правительствын бусад хүтэлбэрилэгшэд нэмэл машинануудта һуугаад Днепропетровскын предприятинуудта ошоо. Городой үйлсэнүүдээр ябахадань олон түмэн ажалшад тэдэниие халуунаар амаршалаа.

ХАЛУУН ХАҺА

ХҮҺӨӨТЫНХИД ЭРХИМЛЭҺЭЭР

Хэдэн үдэр үргэлжэлһэн хура бороон зогсоод байгаа һэн. Наранай шангааршье шараха, бүгшэм халууншье гээшэнь аргагүй. Эгээл үдын халуунай захалжа байһан үе байгаа. Тиигэбэшье Сулхарай эрьедэхи Заямкын сабшалан дээрэ трактор машинын хүнхинөөн огто замханагүй. Үглөөнэй һэрюундэ горьтойхон үбһэн сабшагдаһан, һүрилэгдэһэн хэбэртэй.

—Юу гэхэб, ямаршье гомдол үгыбди, одоол мүнөө жэл малдаа бардам хүрөөд, үлэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ зорилготойбди,— гэжэ гурбадахи бригадын бригадир Андрей Иванович Родионов омогтойгоор хөөрэнэ. — Абажал шадаа һаа, үбһэншье бии...

Үнэхөөрөөшье, Мухар-Шэбэрэй «Забайкалец» колхозой гэшүүд мүнөө жэл үбһэ хуряалгадаа эмхитэйгээр гараад, тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэрине үдэр бүри үргэдхэнэ. Наратай сэлмэг үдэрнүүдые ашагтайгаар хэрэглэн сабшалга, тармалга силос даралга зэргэ ябуулагдана. Дээрэ дурсагдагша бригадынхид илангаяа һайнаар ажалланад. Эндэхид байгша ондо 4500 центнер тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй. Энэ зорилгоёо амжалтатайгаар дүүргэхын тула ажал хүдэлмэреэ үүр сайхаһаа эхилээд, харанхы һүни болотор үргэлжэлүүлнэ. Үбһэшэдтэ түсхай мори унаа үгтэнхэй, ниитын хоол эмхидхэгдэнэ. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд ухибүүдээ бригадынгаа яслида орхёод, үбһэ хуряалгада эдэбхитэйгээр хабаададаг. Олонхидынь үбһэ гараараа сабшана. Тэдэнэй дундаһаа Маланья Калистратовна Федорова, Федосья Федоровна Калашникова гэгшэд онсо шалгардаг.

Морин косилкашад Фетисов Лазарь Калашников хоёр үдэр соо 5—6 гектар сабшажа, бусадта жэшээ харуулна.

— Бидэ мүнөө жэлэй сагай уларилые хараадаа абажа, энэ асуудалда анхаралаа хандуулнабди,—гэжэ нүхэр Родионов хөөрэнэ. — Тиихэдээ шэнэ арга хэрэглэнэбди. Түсхай тракторта шарга хээд, тэрээн дээрээ һүрилэлгэ хэнэбди. Мүнөө 15, адагынь 35—40 центнер һүринүүдые шарга дээрэ бодхоогоод байнабди.

...Хөөрэлдэһөөр байтарнай баглагар харанхы бургааһанай саанаһаа тракторай хүнхинөөн дуулдажа, тээ холуур соностобо. Удангүй ута үргэн шарга шагтагалһан «ДТ-54» маркын трактор харагдаба. Хойноһоонь хэдэн хүн аса тармуур барихай алхалалдана. Тэдэнэр ябууд дундаа томо томо валнуудые удхаад лэ шарга руу шэдэнэ. Тэрэниие харамсаараа тэндэ байһан колхозой түрүүлэгшын орлогшо нүхэр Цыренов:— бухалшье табидаггүйбди, нигээд лэ, тракторайнгаа хойноһоо ябажа байгаад лэ һүриеэ бодхоожорхинобди—гэбэ.

— Ехэл һайн арга гэжэ һанадагбди. Һүринүүдээ нэгэ газарта суглуулаад хашаалахаланшье һайн, үбэлдөөшье үбһэмнай миил үригдэхэгүй байха,—гэжэ тэндэ байгшадай хэниинишьеб даа тайлбарилна.

ҮНЕЭН БҮРИДЭ 11—12 ТОННО

Шаралдайн колхознигууд ниитынгээ адууһа малда шэмэтэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ зорилготой. Энэ шухала хэрэгтэ үнинэй анхарал ехээр хандуулагдана. Таригдаһан мянга гаран гектар кукурузана һайнаар харууһалжа, саг соонь хуряажа абабал, адагынь 16 мянган тонно силос даража абаха аргатай. Тиигэбэл үнеэн бүридэ 11—12 тонно силостэй болохо.

Эдэ үдэрнүүдтэ силос даралга түлэг дундаа. Колхозой правлени, партийна комитет силос дараха түсхай механизированнэ отряд эмхидхээд, 3 комбайн, 6 автомашина үгэһэн байна. Хүдэлмэриин түрүүшын үдэрһөө силос даралга дээрэ ашаглагдажа байһан машина техникэ ашагтайгаар хэрэглэгдэнэ. Мүнөө Нарин Хушуунай силосэй дүрбэн нүхэн дүүргэгдэнхэй. Эндэ адагынь 550—600 тонно һайн шанартай силос дарагдаба.

— Бидэ мүн лэ гэгээн үдэрөө сүм хэрэглэнэбди, малгайгаа абаха сүлөөгүйбди,—гэжэ энэ отрядые даагша, үнинэй механизатор Андрей Соловьев үгэеэ үргэлжэлүүлнэ. — Олон үгөөршье яахамнайб, үнеэн бүридөө 11—12 тонно силос заатагүй дарахабди... Тэрэгүй һаа малһаа 2—3 дахин ехэ ашаг шэмэ абахамнай гэжэ хөөрэлдэһэнэйшье хэрэггүй...

Ив. ОЧОРОН,
манай түсхай корр.

ХҮСЭТЭ БААТАР ДНЕПР
КОММУНИЗМЫН ТУҺАДА АШАГЛАГДАНА

1962 оной июлиин 29-дэ Кременчугай гидроэлектростанци баяр ёһололтойгоор нээлгэдэ зорюулагдаһан суглаан дээрэ

нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэлэһэн үгэ

Хүндэтэ нүхэдүүд!

Кременчугай гидроэлектростанци баяр ёһололтойгоор нээһэн ушарта таанартай уулзахада, Днепр дээрэхи хүсэгэ шэнэ ГЭС бариһан тушаа манай Эхэ орондо ушарһан энэ баясхаланга зүйлөөр партиин Центральна Комитедэй, Советскэ Союзай Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар таанарые, бүхы барилгашадые халуунаар амаршалхада нимэда ехэл аятай байна! **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Кременчугай ГЭС-эй барилгашадай коллектив илажа байгаа коммунизмын агууехэ хэрэгтэ өөһэдынгөө эршэмтэй шанга ажалаар ехэ юумэ бүтээбэ. Түрүү ёһоной шэнэ һайн проектнүүдые болон үйлэдбэриин түрүү арга дүршэл хэрэглэһэн ябадал хадаа станциин хүсые 450 мянгаһаа 625 мянган киловатт хүрэтэр ехэ болгохо, тиихэтэй нэгэн хамта гидроузелай барилгануудай үные 20 миллион шахуу түхэригөөр хямдаруулха арга олгоо. Энээнэй түлөө парти, арад таанарта ехэ баясхалан хүргэнэ. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Кременчугай ГЭС барилга хадаа ашагтай шиидхэбэринүүдые гидробарилгада нэбтэрүүлхын түлөө яажа тэмсэхэ байһанай һайн жэшээ мүн болоно. Түүхэдэ түрүүшынхеэ бүхы 12 агрегат богонихон болзор соо —11 һара соо хабсаргагдаһан байна. Электростанцинууд мэтын барилгануудта хабсаргагдадаг түмэр-бетон амжалтатайгаар, үргэнөөр хэрэглэжэ болохо байһаниинь танай гидростанциин барилгаар элирүүлэгдэбэ.

Үнэ сэн ехэтэй хабтагайнуудые шэнэ һайн конструкцинуудаар—ехэ блогуудаар һэлгэхэ; томо панельнүүдые хэрэглэхэ; урдшалан бэлдэгдэһэн хабсаргагдадаг баалкануудаар хүүргэнүүдые бариха мэтын барилгын шэнэ арганууд Кременчугай гидроэлектростанциин барилга дээрэ үргэнөөр хэрэглэгдээ.

Машина залай газар дээрэхи хубиие барихагүй, металлаар бүтээгдэдэг үнэ ехэтэй саг зуурын бетон шэрэдэг эстакада барихын орондо саг үргэлжэ байха хүүргэ хэрэглэхэ мэтын шэнэ шиидхэбэринүүдые онсолон тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Эдэ бүхы юумэн ехэ алмалта үгөө, ажалай гарганые хорогоо, барилгын болзорые түргэдхөө.

Кременчугай гидроэлектростанци бариха даалгабарине амжалтатайгаар дүүргэһэнэй түлөө «Кременчуггэстройн» коллектив правительствын дээдэ шагнал мүн болохо Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэбэ. Энэ габьяата шагналтай дашарамдуулан таанарые бүхы зүрхэнһөө үнөө дахин амаршалхыемни зүбшөөрыт. **(Үни удаан альга ташалга).**

Парти болон правительство бүхы коллективэй, мүн шалгаржа гараһан олохон барилгашадай зохёон байгуулхы ажалые үндэрөөр сэгнэбэ. 509 эрхим хүдэлмэриншэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хаагшад Советскэ Союзай орденууд болон медальнуудаар шагнагдаа.

Барилгын эрхим бригадануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ: арматурщик Михаил Дмитровнч Карповта, бетонщик Иван Максимович Будиигта, гидромонтажник Василий Андреевич Харитоновто, электромонтажник Дмитрий Афанасьевич Коваленкэдэ баатар зоригто ажалайнь түлөө Социалис Ажалай Геройн үндэр дээдэ нэрэ зэргэ олгогдоо. Барилгын командирнууд Игнатий Трофимович Новиков болон Дмитрий Андреевич Кузнецов гэгшэд энэ дээдэ шагналда хүртэбэ.

Эршэмтэй шанга ажалай түлөө Коммунистическэ партиин Центральна Комитедэй болон Советскэ Союзай Министрнүүдэй Соведэй даалгабаряар таанарта, таанараар дамжуулан Кременчугай гидроэлектростанциин барилгашадта халуун баяр хүргэхые, манай Эхэ ороной жаргалта байдалай түлөө саашадаа амжалтануудые туйлахыень хүсэхые зүбшөөрыт! **(Үни удаан альга ташалга).**

Кременчугай ГЭС жэл шахуу хүдэлмэрилжэ байна. Бүхы агрегадуудай бодото хэрэг дээрэ туршагдаад байхадань, правительство таанарта «удалгатайгаар» орден барюулба гээшэ. **(Шэмээтэй болоно).** Мүнөө танай коллективэй шагнагдаһан барилгашадай үбсүүн дээрэ орденой яларһандал адли барилгынтнай туг дээрэ Ажалай Улаан Тугай орден һүртэйгөөр яларжа шадаха байна. **(Нэрьемэ альга ташалга).**

Танай станци 3 миллиард шахуу киловатт-час электроэнерги орондоо үгэнхэй. Энэнь ехэл һайн гээшэ.

Нүхэдүүд! Партиин XXII съездын һүүлээр манай бүхы орон эрид шанга дэбжэлтэтэй байна. Долоон жэлэй түсэбэй түрүүшын хахад амжалтатайгаар шиидхэгдээ. Энэ үе соо долоон жэлэй түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо 5 процент ехэ промышленна продукци үйлэдбэрилэгдөө.

Гурбан жэл хахад соо 3200 томо промышленна предприятинууд баригдаа. Тэдэнһээ 150 гараниинь химическэ промышленностиин предприятинууд болоно.

10 миллион 300 мянган тонно шэрэм, 14 миллион тонно булад, 10 миллион 900 мянган тонно прокат, 15 миллион 600 мянган тонно цемент жэл бүри үйлэдбэрилжэ шадамаар шэнэ хүсэнүүд ашаглалгада оруулагдаа.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхын түлөө эршэмтэй шанга тэмсэл боложо байна.

Манай партиин Программа дотор оронсо электрификацилха хэрэгтэ гол анхаралнуудай нэгэн табигдана. Долоон жэлэй түрүүшын хахадта 22 миллион үлүүтэй киловатт ниитэ хүсэтэй электростанцинууд ашаглалгада оруулагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Энэ юун гэһэн удхатайб гэхэдэ, гурбан жэл хахад соо баригдаһан электростанцинуудай хүсэниинь ГОЭЛРО-гой арбан табан түсэбтэй адли, дайнай урда тээ, 1941 ондо Советскэ Союзда байһан бүхы электростанцинуудай хүсэнһөө хоёр дахин ехэ байна.

Манай хүнүүд мүнөө гурбан жэл хахад соо иимэ юумэ хэжэ шадаха байна! **(Альга ташалга).**

1980 он багта электроэнерги үйлэдбэрилгые жэлдээ 3 триллион киловатт-час болгохо гэжэ манай партиин Программа соо хараалагданхай. Нүхэдүүд, энэ хадаа 1960 оной хэмжээе юһэ-арба дахин үлүүлхэ болоно.

Мүнөө үедэ Америкын Холбоото Штадуудта үйлэдбэрилэгдэжэ байһанда орходоо гурба үлүүтэй дахин ехэ электроэнерги манай орон 1980 ондо үйлэдбэрилхэ. **(Үни удаан альга ташалга).**

Иимэ тоогой электроэнерги үйлэдбэрилхын тулада 1970 он багта 22—25 миллион киловатт хүрэтэр хүсэтэй электростанцинуудые жэл бүри ашаглалгада оруулха шухала.

Хорин жэл соо бидэнэр 200 шахуу районно тепловой электростанцинуудые, 180 шэнэ гидроэлектространцинуудые, 260 томо теплоэлектроцентральнуудые, мүн тэрэшэлэн хэдэн зуу мянган километр электросеть бариха ёһотойбди.

Электробарилгашадай гол зорилго хадаа капитальна барилгада һомологдоһон мүнгэ ашагтайгаар хэрэглэхэ, барилгын ябасые хурдадхаха, станцинууд болон сетьнүүдэй үные хямдаруулха хэрэг болоно.

Украиньн электробарилгашад энергетикые хүгжөөлгэдэ ехэ юумэ хээ. Кременчугай ГЭС-ые барилга хадаа ехэ Днепрэй шухала асуудал шиидхэлгэдэхи томо алхам болоно.

Днепр дээрэ гурбан гидроэлектростанци—В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Днепровско, Каховско болон Кременчугай станцинууд баригданхай. Киевэй, Днепродзержинскиинхи баригдажа байна. Каневска гидроэлектростанци барилга бэелүүлэгдэхэ.

Эдэнэй дүүргэгдэһэнэй һүүлээр электростанцинуудай энэ каскад жэлдээ 10 миллиард хүрэтэр киловатт-час үйлэдбэрилхэ байха. Киловатт-часайнь өөрын үнэ 0,18 мүнгэтэ болохо.

Днепр дээрэ томонууд водохранилищинуудые байгуулһанай ашаар 3,5 миллион хүрэтэр гектар газар уһалха арга олдохо байна.

Томо тепловой электростанцинуудые барихадааньше хабсаргагдадаг түмэр бетон ашаглахада гайхамшагта һайн байна. Тиигэжэ Прибалтийска ГРЭС дээрэ түрүүшын блок гол корпусой конструкцине холбожо эхилһэнэй һүүлээр 17 һара болоод байхада ашаглалгада оруулагдаһан байгаа; Змиевскэ ГРЭС дээрэ—14 һара болоод, Березовско ГРЭС дээрэ—минил 11 һара болоод байхада ашаглалгада оруулагдаа.

Манай электробарилгашад электростанцинуудые барилгада энэ түрүү арга дүршэл нэбтэрүүлхэдээ, зүб юумэ хэнэ гээшэл!

Хэрбээ 1959 ондо минил зургаан тепловой электростанци хабсаргагдадаг түмэр бетоноор баригдаһан байгаа һаа, мүнөө жэлдэ 112 томо тепловой электростанцинуудай 75-ниинь түмэр бетоноор баригдана. Энергетикэ хүгжөөлгэдэ зорюулагдаһан тон ехэ зөөри олон ушарта үшөөл муугаар ашаглагдана.

Шэнэ станци нээхэдээ бидэнэр бултадаа баясанабди, тэдэниие бариһан барилгашадые, хүдэлмэришэдые, эрдэмтэдые, инженернүүдые шагнанабди, проектнэ организацинуудай габьяае тэмдэглэнэбди. Зүгөөр һайндэрлэжэ байхатаяа хамта, бидэнэр манай дутуу дундануудые шүүмжэлнэбди, тэдэ дутуу дундануудаа хүдэлмэриин үедэшье, һайндэртэшье харанабди. Тиихэдээ дутуу дундануудтаа анхаралаа хандуулхын, манай бодото байдал дээрэһээ тэдэниие түргэнөөр зайсуулхын тулада иимэ юумэ хэнэбди. **(Альга ташалга).**

Ашаг багатай жэжэхэн электростанцинуудые барилгада зөөриин ниилээд хубинь гаргашалагдадаг байгаа. Тиимэ станцинууд гансал энергосистемэнүүдһээ холо байһан районуудта бэшэ, мүн томо электростанцинуудай оршон тойрондо байһан олохон районуудташье баригдадаг байгаа. Энээнэй эсэстэ амяарлан һалгагдаһан жэжэ, дунда зэргын электростанцинуудай тоо хэмжээгүй түргэнөөр ургаа гэбэл: 1950 ондо 57 мянган тиимэ станцинууд, 1955 ондо — 107 мянга, 1958 ондо—157 мянга, 1961 ондо—171 мянга байһан юм.

Бултадаа иимэ жэжэ станцинууд орон дотор үйлэдбэрилэгдэдэг электроэнергиин ниитэ тоогой минил 12 процентые үйлэдбэрилнэ. Тиигэжэ байхадань районно 1000 станцинууд болон станцинуудай блок 88 процентыень үйлэдбэрилнэ.

Бүхы жэжэ станцинуудые ашаглахада томо станцинуудые ашаглаһанда орходоо арадай ажахыда жэл бүри нэгэ хахад—хоёр миллиард түхэригэй хохидол үзүүлэгдэдэг байһыень тоосоон харуулна. Тэрэнһээ гадна 3 миллион хүрэтэр тонно түлиинэ үлүү гаргагдана.

Эдэ станцинууд дээрэ үйлэдбэрилэгдэһэн электроэнергиин өөрын үнэ томо станцинууд дээрэхиһээ хэдэн арбаад дахин ехэ байдаг. Жэжэ электростанцинуудые барилгада гаргашалагдадаг удельнэ капиталовложени 1 киловатт-час хүсэндэ тухайлхада 400—450 түхэриг болоно гэхэ гү, али томонууд электростанцинуудайхиһаа 4-5 дахин ехэ байна.

Тэрэнһээ гадна, энергетическэ ажахые нигэжэ эрхилхэдэ тон олон хүн хэрэгтэй болоно.

Жэжэ станцинуудые олоор бариһанһаа боложо дамжуулгын, хубаарилгын электросеть һулаар хүгжэһэн байна. Энээнэй эсэстэ энергосистемэнүүд мүнөө үедэ оронойманай ашаглагдадаг газар дайдын минил 20 процентые хангана.

Жэжэ станцинуудые барилгада гаргашалагдаһан зөөреэр мүн лэ тиимэ хэмжээтэй энерги үйлэдбэрилмөөр хэдэ хэдэн томо тепловой станцинуудые барижа болохо байгаа. Тэрэнһээ гадна найдамтайгаар электричествээр хангадаг электродамжуулгын линиинүүдые барижа, ашаглалгын ехэ, үлүү гаргашануудые болюулжа болохо байгаа бшуу.

Томо, дунда зэргын тепловой электростанцинуудые барилга энээнһээ дээрэ бэшээр эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө жэлдэ 170 тиимэ электростанцинууд дээрэ барилгын-монтажна хүдэлмэринүүд хэгдэнэ. Тиихэдэ тэдэ станцинууд дээрэ минил 117 турбогенератор болон 159 котельнэ агрегадууд хүдэлгэгдэнэ.

Олонхи станцинууд жэл соо минил нэгэ агрегадаар үргэдхэгдэдэг байха юм.

Мүнөө жэлдэ гансахан хорин станци дээрэ нэгэнһээ үлүү турбогенератор ашаглалгада оруулагдана. Энэ хадаа капитальна хүдэлмэриин мүнгые болон материальна зүйлнүүдые бутаргадаг тухай, тэдэниие ашаг багатайгаар хэрэглэдэг тухай харуулна.

Харана гүт, манай Эхэ оронуой зол жаргалай түлөө табигдаһан зөөриие һайнаар, эзэн ёһоор хаража, бодолтойгоор ашаглахынтнай тула би магтахатайгаа хамта, иимэ һанаа зобомоор юумэ хэлэнэ гээшэб. **(Үни удаан альга ташалга).**

Бодото дээрээ энергетикэдэ согсологдоһон барилга гэжэ үшөөл үгы; ашаглагдажа байгаа станцинуудай ехэхэн хубинь баригдаһаар байна. Тиин энэ барилгань олохон жэлнүүд соо үргэлжэлнэ.

Иимэ таарахагүй байдалые заларуулха эгээн һайн арга зам хадаа ехэ энергетикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ—хүсэтэ энергосистемэнүүдтэ нэгэдхэгдэһэн томо районно станцинуудые бариха, бүхы хэрэглэгшэдые хангадаг үргэн олон электросетьнүүдые байгуулха арга зам болохо, тиимэ болохошье ёһотой.

Колхозууд болон совхозуудые хоёрдохи ээлжээнэй электроэнерги хэрэглэгшэд мүн гэжэ тоолохоёо болихо гэжэ би эндэ хэлэхэ һанаатайб. Колхоз, совхозууд гээшэмнай бидэнэрые бултыемнай тэжээнэ, промышленностиин хэдэ хэдэн һалбаринуудые түүхэй эдлэлээр хангана. Тэдэнэй хүдэлмэриие һайжаруулхын тулада тэдээндэ электрын хүсэ үгэхэ хэрэгтэй. Иимэ хүсэ тэдэндэ томо энергосистемэнүүдһээ үгэхэ хэрэгтэй. Юундэб гэхэдэ, колхозуудай багахан электростанцинууд дээрэ тон үнэтэй электрын хүсэн үйлэдбэрилэгдэнэ бшуу. Энэ ушар хадаа орондоо хямда сэнтэй хүлөө ажахын продукци үгэхэ ёһотой колхозууд болон совхозуудай хүгжэлтэдэ һаад хэнэ. Нүхэдүүд, эдэ бүгэдые һайн ойлгохо хэрэгтэй. **(Үни удаан альга ташалга).**

Энээниие ойлгохогүй ябадалай хойшолонгууд бүри Сталинһаа эхитэй байһан юм. Колхоз болон совхозуудай газар дээгүүрнь электродамжуулгануудай татагдан гараһан байбашье, колхоз болон совхозуудые тэрээнтэй холбохые Сталин хатуу шангаар хоридог байһан юм. Хүдөө ажахын продуктнуудые социалис ёһоор үйлэдбэрилхэ системэ тушаа тэрэ хадаа буруугаар, ямаршьеб хазагайгаар бодомжолдог байһан юм.

Сталинай үни наһа барабашье, Сталинай дутагдалнуудые партиин шүүмжэлэн элирүүлһэн байбашье, колхоз болон совхозуудые электрын элшэ хүсөөр хангаха асуудал шиидхэхэ тушаа ехэ хубилалта болоогүй. Эндэ үнгэрһэн сагай ехэ дутагдал хойшолонгууд бии байһаар гээшэ ха. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие түргэнөөр үргэн хүгжөөхэ хэрэгтэ бүри ехээр туһалхын тула дурсагдаһан дутагдал хойшолонгуудые усадхаха ёһотойбди.

Нүхэдүүд! Хаража үзэхэдэ, томохон гидроэлектростанцинууд тус тустаа 4-5 жэлһээ удаан бэшэ болзор соо баригдаха аргатай ба баригдахашье ёһотой. Тиихэдээ 1200 мянган киловатт хүсэтэй, түлишөөр хүдэлдэг электростанцинууд гурба-гурба хахад жэлэй турша дотор, 2400 мянга болон дээшэ киловатт хүсэтэй электростанцинууд 4-5 жэлэй турша дотор баригдаха болоно.

Тус тоонуудые дурсахадаа, нэрлэгдэһэн барилгануудые заатагүй дээрэ заагдаһан саг болзор соо таанадые бариха һэн гэнэгүйб.

Хэрбээ богонихон болзор соо таанадай барилга хэжэ шадаа һаа, тэрээнэйтнай түлөө таанадые имагтал магтаха байнабди. **(Үни удаан альга ташалга).**

110—500 киловольт напряженитэй электродамжуулгын утаһануудые сүүдхэ соогоо километр—километр хахад утатайгаар татаха хэрэгтэй. Энэ тоонууд мэргэжэлтэдэй бүридхэл дээрэ үндэһэлэгдэһэн байбашье, хаража үзэхэдэ, үшөөл тодо һонор болгогдохо ушартай.

Гэбэшье манай энергетикын хүгжэлтын саашадаа ямар шэглэлтэтэйгээр ябахыень дурсагдаһан тоонууд эли тодоор харуулжа үгэнэ.

Бүридхэн тооложо үзэлгэ юу харуулааб гэхэдэ, дээрэ дурсагдаһан шэглэл хадаа эгээл багаарнь бодожо үзэхэдэ, мүнгэ һомололго дээрэ 15 процент алмалта үгэхэ, ашаглалгын гаргашануудые 40 процент хүрэтэр багадхаха, жэжэхэн электростанцинуудай ашаглалга дээрэ мүнөө үедэ хүдэлжэ байһан хэдэн мянгаад хүниие сүлөөлхэ арга олгоно.

Тон ойрын сагта хэрэглэхэ томо арга боломжонууднай иимэл даа. Хуушанай техническэ зэр зэмсэг хэрэглэжэ, энергетикые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, һомологдоһон мүнгэнэй аша туһа үгэлгые дээшэлүүлхэ аргагүй байна. Шэнэ техникые болон барилгын түрүү, эгээл эрхим онол аргануудые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ шухала.

Турбина болон котелнуудай, электростанцинуудай хүсэниинь саг үргэлжэ урган дээшэлнэ. Совет машинабүтээгшэд болон энергетигүүд 200—300 мянган киловатт хүсэтэй томо турбогенераторнуудые болон тэрээндэ хабсаргагдаха котелнуудые бүтээжэ эхилэнхэй. Гэбэшье энэнь дутуу гээшэ. Бүри 500—800 мянга болон нэгэ миллион киловатт хүсэтэй блогуудые түхеэрхэ бологдоно. Тэрэшэлэн миллион 200 мянган киловаттһаа бага бэшэ хүсэтэй конденсационно электростанцинуудые, үнэгүйгөөр абтадаг шулуу нүүрһээр баялиг Сибириин болон Казахстанай районуудта гурба-дүрбэ миллион киловатт хүрэтэр хүсэтэй электростанцинуудые бариха шухала.

Газотурбинна болон ууралай—газотурбинна агрегадуудые, түлишые энерготехническэ талаарнь ашаглаха, түлишые химическэ талаарнь хубилгажа, электрын хүсэн болгохо түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ, эсэстээ ядерна хүсые сэхэ электрын элшэ хүсэн болгохын тула хүтэлбэрилэгдэхэ термоядерна реакциие шудалха талаар хүдэлмэринүүдые шангаар ябуулха шухала. Тэрээнэй ашаар шанарай талаар энергетикын хүгжэлтэдэ шэнэ ехэ алхам хэхэ арга олгогдохо юм.

Энергетическэ системэнүүдые саашадань шата шатаарнь даамайгаар хүгжөөхэ шухала. Энээнэй аша туһаар централизованно электрохангалгын булюу һайн талань ашаглагдаха, гол түлэб түлишэ абадаг газарта дүтэ һуурижаһан электростанцинуудай ехэ хүсэн түргэнөөр хэрэглэгдэхэ, бии байгаа арга боломжонуудыешье забтай зохидоор ашаглаха арга олгогдохо, энээнэй ашаар хэрэглэгшэ бүхэн эгээл үнэгүй электрын элшэ хүсөөр хангагдаха байна.

Энергетическэ барилгын эмхидхэл мүн үндэһөөрөө хубилгагдаха ёһотой. Барилгын конструкцинуудые болон трубо-дамжуулгануудые бүтээхэ талаар тусхай мэргэжэһэн заводуудые, хабсаралгын цехүүдые болон хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдэй блогуудые бэлэдхэдэг полигонуудые олошоруулһанай үндэһэ һуури дээрэ барилгын талмайнууд хабсаралгын болгогдон хубилгагдаха ёһотой. Барилгын иимэ үндэһэ һуури байгуулха хүдэлмэри эхилэнхэй. Гэбэшье дурсагдаһан хүдэлмэри үшөөл удаанаар ябуулагдана. Энэнь маанадые хангажа шадахагүй байна.

Конструкцинуудые болон узелнуудые заводто бүтээхэ ябадал хүгжөөлгэ хадаа станцинуудые агрегатна ёһоор бариха ябадалһаа арсаха, тиигэжэ станциин гэр байшангуудые богонихон болзор соо бодхоохо, тэндэ бүхы түхеэрэлгэнүүдые түргэн саг соо хабсаргаха арга олгоно. Тиихэдээ миллион 200 мянган киловатт хүрэтэр дунда зэргын хүсэтэй станцинуудай байшангуудые үргэлжэ нэлэнхы дээрэнь бодхообол таарамжатай, харин томо станцинуудай гэр байшангуудые хоёр-гурба дахин ээлжэлүүлэн барибал зохимжотой ха. Станцинуудые барихатайгаа нэгэн хамта, тус станциһаа холо, бусад районуудта элшэ хүсэ дамжуулха электрын утаһануудые нэгэн доро татаха хэрэгтэй.

Юрэдөө бүхы юумые ехэл ухаансар зохидоор, эмхитэй һайнаар бүтээхэ хэрэгтэй. Манай ороной хойто газарнуудаар һаяшаг ябажа ерэһэн байнаб. Тэндэ, Норвегитэй хилэтэһэн газар дээрэ, Норвегиин гидробарилгашад маанадтай тусхай хэлсээнэй ёһоор электростанци барижа байна. Тиихэдээ барилгын хүдэлмэри дүүрэнтэнхэй, машина табиха гэр байшаншье бэлэн болонхой. Зүгөөр машинань үшөө үгы байха юм. Мүнгэ зөөри ехээр гаргашалагдаа. Хэрбээ тиимэ саг болзор соогоо турбинанууд абаашагдаһан байбал, дурсагдаһан станци промышленна элшэ хүсэ ойрын сагта үгэжэ эхилхэ бэлэй. Теэд хаража үзэхэдэ, хэдышьеб саг дэмы хосорхонь. Тэндэ зэмэтэ нюурнуудые элирүүлхын тула ерээ гэжэ һанахагүйетнай гуйнаб. Таанадай дунда тиимэшүүлые олохогүйш: зүбшөөһэншье гү, али зүбшөөһэнгүйшье хэбэртэйгээр дохихо ха юмта даа. **(Хүхюутэй болоно, альга ташалга).**

Барилгые нэгэ газарта үргэнөөр эмхидхэхэдэ, барилгашадай болон хабсаргагшадай кадрнуудые, механизациин хэрэгсэл түхеэрэлгэнүүдые, материальна арга боломжонуудые һайнаар ашаглаха аргатай. Тиихэдээ барилга түргэн болзор соо бүтэхэ, үнэ сэнгыньшье доошолхо, эгээл шухалань—һомологдоһон мүнгэ зөөриһөө ашаг олзо түргэн саг соо абтажа эхилхэ байна.

Нүхэдүүд! Днепр дээрэхи олон гидростанцинуудые түхеэрэлгэ хадаа уһан замые хүгжөөхэ талаар ехэхэн арга боломжонуудые олгожо үгэнэ.

Ехэ Волгын хүсэ ашаглаха асуудал шиидхэхэтээ хамта ехэ Днепрэй уһанай хүсэнэй арга боломжонуудые комплексно ёһоор ашаглаха хүдэлмэри бэелүүлгэ хадаа доторо[…] зэгы уһан дээрэ ябаха[…] мэл ехэ харгы зам бай[…] үгэхэ юм. Энэнь оронои[…] олон зонтой промы[…] районуудые дайража […] байна бшуу. Эндэ Вол[…] ной каналаар, Азовой […] болон Днепр-Азовой […] каналаар Волго болон […] рые холбохо тухай хэл[…] Доторой уһан замуудай[…] дэмэл системые байгуул[…] даа ашаа зөөлгын үнэ […] эрид доошолуулхаһаа […] Днепр, Волго болон […] Доноор дамжуулан, […] шадархи гүрэнүүдтэй […] Дүтын Зүүн зүгтэй хол[…] байха арга олгоно. Тэр[…] гадна, Припять һэтэлһ[…] наабаар Днепрые болон […] ниие Балтиин далайтай[…] бохоор хараалагдана. И[…] Балтиин болон Хара […] нуудые хоорондонь хо[…] манай оронине эгээл […] замаар Европын бусад […] лис оронуудтай холбохо[…] но. Энэнь, тухайлбал, Б[…] далайһаа Дундадын бол[…] ра далайнуудаар шэр[…] ашаанай харгы замые […] тарай хоолойгоор […] ябаашада орходоо хоёр[…] богонидхожо үгэхэ бай[…]

Харана бээзэт, совет […] барилгашадай ажал х[…] ри хадаа манай экон[…] социалис оронуудай э[…] котой холбохо хэрэг[…] жөөлгэдэ ехэхэн туһа[…] үзүүлхэ байна.

Москвада энэ оной и[…] ра соо Экономическа ха[…] туһалалсалгын совед[…] шүүд-оронуудай ко[…] болон хүдэлмэришэнэй[…] нуудай түлөөлэгшэдэ[…] лөөн болоһон байна. Т[…] лөөн хадаа социалис […] дай экономическа холб[…] рилсаануудые саашада[…] хижүүлхэ харгы замуу[…] дорхойлжо үгэһэн юм.

Һаяшаг Добротво[…] гэжэ электродамжуулг[…] һа шугам хүдэлжэ эхи[…] дурасхаалта ушарал […] һон байна. Энэ шугама[…] раннын электростанци[…] элшэ хүсэн Венгриин […] Республикада эльгээ[…] мүн Чехословакиин, По[…] болон ГДР-эй нэгэдэмэ[…] госистемэ хангажа за[…] байна. Тэрэшэлэн Бол[…] болон Румыниин эне[…] темэнүүдтэй иимэрхүү […] байгуулха хүдэлмэрии[…] жээн болобо.

«Хани барисаан» гэж[…] тэй уласхоорондын тру[…] жуулга баригдажа […] Энээгээр Чехословаки[…] шо болон ГДР-тэ нефт[…] замаар эльгээгдэхэ юм[…]

Мүн Амур болон С[…] мүрэнүүдэй энергетичес[…] лон зам харилсаанай а[…] ломжонуудые ашаглах[…] ект Хитадай Арадай Р[…] ликатай хамта зох[…] байна.

Дурсагдаһан хүдэлм[…] промышленностияа, ха[…] муудаа, хүдөө ажахыг[…] гаргаша багатайгаар а[…] хүгжөөлгэдэнь бүхы с[…] лагерьта туһалха, мүн […] нуудай арадуудые ул[…] таруулха байна. **(Ал[…] шалга).**

Нүхэдүүд! Крем[…] ГЭС-эй барилгашад[…] лектив мүнөө үедэ […] гидроэлектростанциие […] жо байна.

Кременчугай ГЭС-ые […] шад мүн тэндэшье […] баатаршалгын ульгэр[…] харуулха, Киевэй гид[…] ростанциие болзорһоо[…] ашаглалгада оруулха […] жэ найдажа байһанаа […] хыемни зүбшөөгыт. **[…] удаан үргэлжэлһэн а[…] шалга).**

Энээнэй удаа таана[…] нэ һайн һайхан хэрэг[…] вай гидроэлектростанц[…] хоохо хэрэг хүлеэж[…] **(Альга ташалга).**

Киевэй, Днепрод[…] скиин болон Каневай […] электростанцинуудые […] дүүргэхэтэй хамта х[…] гэлдэр бүхы Днепр м[…] римтай зохидоор ашаг[…] болоно. **(Альга ташал[…]**

Энээнэй аша туһа[…] Днепр соогуур гүнзэгы[…] дээрэ онгосо суднануу[…] ха харгы зам байгу[…]

Хүндэтэ нүхэд, таан[…] жалта халуунаар […] **(Нэрьемэ, үни удаан а[…] шалга, Коммунис пар[…] лон Советскэ правит[…] хүндэлэлдэ табигдаһа[…] үгэнүүд).**



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Братска ГЭС-ые залан хүдэлгэдэг газар. ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАД ҮНЭН

2-дохи нюур

1962 оной августын 1.

Инспектор-эмхидхэлшэдэй хүдэлмэри тухай

ТҮРҮҮШЫН АША ҮРЭТЭЙ АЛХАМУУД

...ажахые хүгжөөхэ талаар ... XXII съездын гаргаһан ...ринүүдые бэелүүлхэ хэ... КПСС-эй ЦК-гай мартын Пле...о һуури эзэлнэ. «Коммунис...лтын мүнөөнэй шата, хүдөө ...бүри һайнаар хүтэлбэрилхэ ...зорилгонууд» гэһэн асуу... Пленум дээрэ зүбшэн хэл...эн. Тиихэ зуураа хүдөө ...хүтэлбэрилхы органуудые ...хубилгаха тухай тон шу...дадда онсо анхарал хан...һан гээшэ.

...ЦК-гай мартын Плену...бариие бэелүүлэн, хүдөө ...хүтэлбэрилхэ хэрэгые ...лха зорилготойгоор нюта...хоз, совхозуудай үйлэдбэ...равленинүүд байгуулагдаһа...дээжэ. Тэдэнэй нэгэниинь Яруна, Баунтын аймагууд...һан Хориин нютагай сов...озуудай үйлэдбэриин уп... болоно. Тус управлени ажал ...а архилжа эхилһээр дүр... болобо.

...түрүүлэн хүдөө ажахын хү...һайн мэдэхэ, шадамар бэр...уудаар, мэргэжэлтэдээр уп... бүридхэн гүйсэдхэхын ...рьтойхон эмхидхэлэй хүдэл...уулаабди. Тингэһэнэй ашаар ...управленидэмнай хүдэлхэ ...нүүд хүсэнхэй, өөһэдынгөө ...ые шэнэ эрилтын ёһоор бэелүүлжэ, түрүүшынгээ аша үрэтэй алхамуудые хэжэ захалаа.

Зоотехнигүүд, агрономууд, ветеринарна врачнууд, инженернүүд, экономистнууд тусхай группанууд боложо, тус бүридөө бүлэг ажахынуудые даажа абаад, тэндэхи ажал хэрэгые харюусажа байдаг. Эдэ мэргэжэлтэдэй хажуугаар үшөө инспектор-эмхидхэлшэд бии. Эдэнэр колхоз, совхозуудай ажал хүдэлмэриие эмхидхэн ябуулха, хинан шалгаха талада гол шухала үүргэ дүүргэнэ.

Эдэ нүхэдэй ямар үүргэтэй байха тухайнь Н. С. Хрущев мартын Пленум дээрэ онсо тогтоһон, тодо һонор заабари үгэһэн байха. Тэрэниие хүтэлбэри болгон, инспектор-эмхидхэлшэдэй хүдэлмэриие зүбөөр эмхидхэхэ, ажахын хүгжэлтэдэ ашатай туһатай юумэ хэхын тула түрүүшын үдэрһөө оролдообди. Гэхэтэй хамта инспектор-эмхидхэлшэдэй ажал ябуулга тухай хэдэн үгэ хэлэхэ зорилго табигдана.

Инспектор-эмхидхэлшэд тусхай инспекци болон таһардаг. Тиимэ инспекциин начальнигаар хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы органуудта үни удаан хүдэлһэн, колхоз, совхозуудай хүдэлмэриин эмхидхэл һайн мэдэхэ дүршэлтэй нүхэр О. А. Борисов томилогдоо һэн. Бэшэ нүхэдэйнгөө хэрэг ябуулгые эмхидхэн хүтэлбэрилхэ зуураа, Хориин аймагай Үдын, Хурьбын совхозуудые өөрөө даажа абанхай.

Анхан Буряадай совхозуудай трестдэ агрономоор хүдэлжэ байһан нүхэр Ц. Б. Данзанов Хэжэнгын, Чисаанын совхозуудые, эрдэмтэ зоотехник нүхэр Б. Б. Доржиев—Яруунын, Исэнгын, Нарһатын, Комсомольско совхозуудые, тиихэдэ ажалай эмхидхэл һайн мэдэхэ, урда тээнь Анаагай совхозой директорэй орлогшо байһан нүхэр П. И. Краснопеев—Анаагай совхоз, Яруунын гурбан колхозые даажа абаһан гээшэ. Энэл гуримаар мэргэжэлтэднайшье ажахынуудаа хубаарилан даажа абанхай юм.

Инспектор-эмхидхэлшэ гэжэ шэнэ тухэлэй тушаал дааһан эдэ нүхэд нэн түрүүн өөһэдынгөө харьяата ажахынууд дээгүүр ябажа танилсаа. Тэрэ үедэ хабарай тарилга хэжэ эхилхэ харюусалгатай саг дүтэлшэһэн байгаа бэлэй. Тиимэһээ тарилгын бэлэдхэлэй хэр зэргэ ябажа байһые һонирхоһон, дутагдалнуудые усадхаха таладань зарим ажахыда туһаламжа үзүүлһэн, зохихо заабари үгэһэн. Удаань хабарай тарилгын эхилхэһээ хойшо, газар элдүүрилгын шанарые агрономуудтай сүг ходо шалгажа, голодоһо гаргаха ябадалтай эрид шууд тэмсэжэ ороо һэн. Үрэһэ һуулгалган дээрэ бүри нарин шалгалта хэбэд. Ушар юуб гэхэдэ, үрэһэ тариха нормые хазагайруулжа, багаар гаргашалдаг баримтанууд нэгэнтэ бэшэ үзэгдэһэн, тэдэниие дары сагтань зайсуулха хэмжээ абаһан байна. Инспектор-эмхидхэлшэ нүхэр Данзанов хабарай тарилгын үедэ агротехникын заабари эбдэһэн ябадал олоор элирүүлээ. Мүн энэ нүхэр кукуруза ургуулагшадай семинар үнгэргөө.

Гадна шэмэ шүүһээр баян горох, бобы, саахарай свёкло түрүүшынхээ тариха, кукуруза ехээр хаяжа ургуулха хэрэгые һайнаар эмхидхээ. Тингэжэ эдэ ургамалнуудые тариха түсэб бүхы дээрээ үлүүлэн дүүргэгдээ. Тиигээдшье энэ жэлэй тарилга (нобшо нозог, хүйтэн хабарай болоошье һаань) богонихон саг соо агротехническэ заабариин ёһоор, эмхи гуримтайгаар хэгдээд, мүнөө хаа хаанагүй һайн ургаса хүлеэгдэжэ байна. Иимэ ушарта манай управлениин инспектор-эмхидхэлшэдэй хэһэн туйлаһан юумые, тэдэнэй оруулһан хубитые тэмдэглэнгүй гаража болохогүй.

Инспектор-эмхидхэлшэ гансал хиналта шалгалта хээд ябаха бэшэ, харин ажалай түрүү дүй дүршэл, оншо аргые колхоз, совхоздо һанамжалха, тэдэниие үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэнь туһалха уялгатай. Инспектор-эмхидхэлшэ нүхэр Доржиев Нарһатын совхозой тугал түргөөр түлжүүлдэг бэрхэ малшан нүхэр Дугаровай дүй дүршэлые согсолһон, тэрэниие бусад ажахыда хэрэглэхэ, үйлэдбэридөө нэбтэрүүлхын тула ехэ оролдолго гаргаһан байха юм. Өөрын үүсхэлээр даажа байһан совхозуудайнгаа тугалшадые, мэргэжэлтэдые суглуулжа, түрүү тугалшанай дүй дүршэлтэй танилсуулһан, тусхай семинар үнгэргэһэн байна. Тэрэнэй ашаар нүхэр Дугаровай мэргэжэлые шудалан дагагшад Яруунада олошоржо байнхай.

Хори, Яруунын ажахынууд урда жэлнүүдтэ үнеэ оньһон аргаар һааха хэрэгтэ һалгайгаар хандадаг, энэ түрүү арга тон багаар хэрэглэдэг байгаа. Теэд үнеэ һааха «Ёлочка» тухеэрэлгэ олоор тодхохо зорилго инспекторнүүд урдаа табяа, юумэ бүтээхэ гэжэ оролдоошье. Мүнөө манай управленидэ мэдэлтэй ажахынуудаар—малай зунай байранууд фермэ, гүүртэнүүд дээгүүр 62 тухеэрэлгэ хүдэлжэ байна. Үбэл болотор үшөө 15 тухеэрэлгэ ашаглалгада орохоор хараалагдана. Тиихэдэ һаалиин олонхи гүүртэнүүд мүнөө үнеэдээ үдэртөө гурба һаадаг болонхой.

Хониной нооһо хайшалха гээшэ хабарай тарилгаһаа дутуугүй кампани бшуу. Нооһо хайшалалгаар Оренбургда хэрэглэгдэдэг түрүү дүй дүршэлые зонынгоо ажахынууд дээгүүр нэбтэрүүлжэ эхилхэ зорилго инспектор-эмхидхэлшэдэй үмэнэ табигдаа бэлэй. Чисаанын, Хэжэнгын, Нарһатын, Үдын совхозуудаар шэнэ арга нэбтэрүүлхын тулада яһалашье хүдэлмэри ябуулагдаа. Үдын совхозой 3-дахи отделениин эрхилэгшэ нүхэр М. И. Оширов энэ хэрэгтэ ехэ шударгыгаар оролсоо. Оренбургын онол аргаар хониной нооһо хайшалалган дээрэ бага зэргэ амжалта туйлагдаа. Анаагай совхозой хони хайшалагша нүхэр Доржиевагай, Хэжэнгын совхозой—нүхэр Гарбэевагай амжалтанууд манай инспекторнүүдэй эмхидхэхы үүргэеэ хэр зэргээр бэелүүлдэгынь гэршэлнэ.

Һаамхай үнеэдые һүниндөө адуулха, һүнэй тоһолигые ехэ болгохо, эхэ малые искусственна аргаар олоорнь үрэжүүлхэ гэхэ мэтын шухала асуудалнуудые манай инспектор-эмхидхэлшэд ябаһан лэ газартаа һонирхожо, эмхидхэн туһалалсажа, дутуу дунданууд тухай управленидээ ходо мэдээсэжэ байдаг. Инспекциин начальник нүхэр Борисов һая Хурьбын совхозой гүүртэ, отарануудаар ябажа ерээ. Тиихэ зуураа тоһоной заводуудай хүдэлмэритэй танилсаһан, һүнэй тоһолигые эндэхид зүбөөр гаргана гү гэжэ һайса шалгаһан, дутагдалнуудые элирүүлһэн байха юм. Мүн үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэ, силос даралган дээрэ хүдэлэгшэдэй ажалай түлөөһэ, нэмэлтэ түлбэри гуримшуулха хэрэгтэнь туһалалсаа.

Инспектор-эмхидхэлшэд һайса бодомжолжо табиһан, управлениин начальнигай баталамжатай түсэбэй ёһоор хүдэлмэреэ эмхидхэн гүйсэдхэжэ эхилэнхэй. Мүнөө инспектор бүхэн 2-3 һарын түсэбтэй. Зүгөөр тэдэнэй түсэб мэргэжэлтэдэй бэелүүлхэ юумэнүүдтэй нягта холбоотойгоор зүбшэн табигдаһан байдаг.

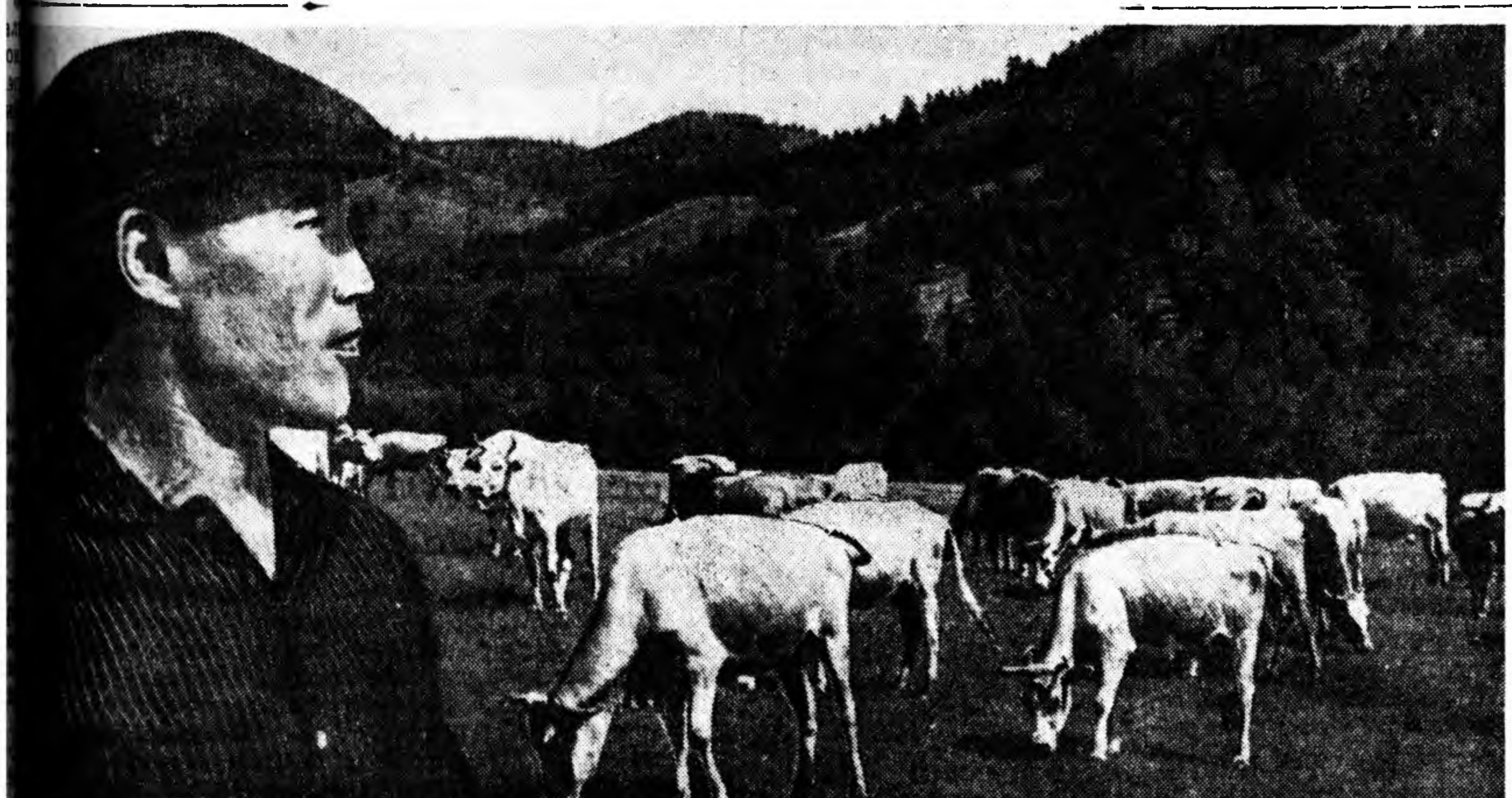
Ерэхэ һарануудта дүүргэхэ зорилгонуудынь гэхэдэ, ажахын тоо соо, ажалай түлөөһэ, нэмэлтэ түлбэри гуримшуулха, эхэ хонидые эмхитэйгээр, хаһа саг соонь искусственна аргаар үрэжүүлхэ, тараа хуряалган дээрэ агрегадуудые бүлэг бүлэгөөрнь ябуулжа хүдэлгэхэ, эхэ малай тооное олон болгохо гэхэ мэтын гол хараатай. Ябаһан газартаа юу бүтээжэ, эмхидхэжэ байһан тухайгаа, ажахынуудта ажал хүдэлмэриин хэр зэргээр эрхилэгдэжэ байһан тухай, ямар дутагдалнуудай ушардаг тухай инспектор-эмхидхэлшэд недели бүхэндэ управленидээ мэдээсэжэ байдаг. Урдань һарадаа нэгэ дахин управленидээ сугларжа, хөөрэлдэдэг байһан аад, харин мүнөө хоёр дахин сугларха гэжэ шиидээбди.

Инспектор-эмхидхэлшэдэй хүдэлмэри бүхы дээрээ һайнаар табигдашоод байна гэхын аргагүй, дутуу дунданууд нилээд бии. Эдэнэй үүргэнь бусад тушаалтадай хүдэлмэриһөө һураггүй ондоо, өөрсэ байна. Заримдаа инспектор-эмхидхэлшэд элдэб жэжэ бутархай асуудалнуудаар һамаархаяа забдана. Гэхэ зуура эдэ нүхэднай колхоз, совхозуудай саашанхи хүгжэлтын зам тухай, холын хараата асуудалнууд тушаа һанал бодолоо үшөөл багаар табина. Сэхыень хэлэбэл, али нэгэн ажахы «75—16» гэһэн шиидхэхы зорилгые хайшан гээд ойрын сагта бэелүүлхэб гэһэн холын хараата түсэб зохёохо гү, али зохёолгохо гэжэ мүнөө нэгэшье инспектор-эмхидхэлшэ оролдоогүй байһаар.

Теэд түрүүшын алхамууд хэгдэжэ байна, хүдөө ажахыгаа улам саашадань хүгжөөхэ талаар инспектор-эмхидхэлшэдэй ехэхэн үүргэ бэелүүлхэ байһаниинь эли тодоор харагдана. Манай управлениин инспектор-эмхидхэлшэд түрүүшынгээ алхамуудые үшөө лаб батаар үргэлжэлүүлхэ, бүри эршэтэйгээр хүдэлхэ зорилготой.

Инспектор-эмхидхэлшэдэйнгээ хүдэлмэри тухай нэгэ хэдэн үгөөр тэмдэглэхэ зуураа, дүй дүршэлөө халан абалсаха зорилгоор өөһэдынгөө ажал ябуулга тухай, хайшан гэжэ ажалаа эмхидхэдэг тухай эдэ нүхэдэй газетын хуудаһануудта ходо бэшэжэ байдаг һаань, ехэл һайн һэн ха гэжэ һанагдана.

Н. ДАГБАЕВ,
Хориин нютагай совхоз, колхозуудай үйлэдбэриин управлениин начальнигай орлогшо.



...шэрние шадамараар хэ... малшанай мал адуул...най үедэ һү ехээр һааг...байһан мэдээжэ. Энэ ха...алгатай зорилгоёо Хүдэ... совхозой 7-дохи фермын адуулгашан Чимит-Цырен ...ев һайнаар дүүргэжэ ...тай. Ажаллажа байдаг ...ынгээ 178 үнеэдые ногоо...тай газараар бэлшээнэ. ...жэ тус фермэдэ 7 һарын ... соо үнеэн бүриһөө 1100 ...00 литр һүн һаагдаа. Һүү... үедэ һү һаалга бүришье ...лкэ, үнеэн бүриһөө сүүд... 8—10 литр һаагдана. Зу...зэрэ: нүхэр Дамбаев үнеэ... бэлшээжэ ябана.

...А. МАНТАЕВАЙ фото.

...ал искусственна аргаар

...рой тэн. Гусиноозерск хотын ...рын байшан шадархи бү...гоон сэсэрлиг соо һайндэрэй ...убсалһан хото, хүдөөгэй хүн ...лгөөтэй. Удабашьегүй 200 ...түрүү хонишод соёл гэгээрэ...шэнгэй зал соо һуурияа ... Республикын, аймагай хү...лэгшэд, эрхим хонишод, тэ...до «Улаан Оронго» колхозой ...хонишон Жап Юмсунов, XX ...ъездын нэрэмжэтэ колхозой ...н Доржи Сампилов, Сэлэн...совхозой хонишон Дашиева, ...Марксын нэрэмжэтэ колхозой ...н Бүтэд Банзаракцаева бо...усад түрүүшүүл тэдэнэй дун... «Хонишодой бригадануудай ...ондо хэһэн ажалай дүн ба ...хи зорилгонууд» гэһэн элид...лгын аймгүйсэдкомой тү...шэ Н. Б. Иринчеев хэбэ.

...лаан Оронго» колхозой хони...Жап Юмсунов трибунада га...а:

...Манай отарын хонишод аба...хурьгадаа гарзада оруулангүй ...улаа. Эхэ хонин бүриһөө 3,7 ...рамм нооһо хайшалаабди. Теэд ...р туйлаһанаараа һанаагаа ...амүйбди. Ерэхэ жэлдэ хонин ... хурьга абаха, дүрбэн ки...һаа доошо бэшэ нооһо хай... түлөө тэмсэжэ байнабди,— ...тэрэ мэдүүлбэ.

...гын совхозой главна зоо... нүхэр Соколов, хонишон ...а, Ленинэй нэрэмжэтэ кол...хонишон Д. Дансорунов, Тель... нэрэмжэтэ колхозой хони...Ринчинова, Олейник гэгшэд ...хэ зуураа, хонидые бэлшээн ...уулха, хонидой үрэжүүл...хитайгээр үнгэргэхэ тушаа ...

...лута Нуурай шахтёрнуудай ... нүхэр Гребцов аймагай ...ые амаршалһан, тэдэнэй ...эргэтэ шэнэ амжалтануудые ... байна. КПСС-эй обкомой ... секретарь А. У. Модогоев ...ангы үгэ хэлэжэ, хонишодой ...тодорхой зорилго табиба.

Манай корр.

ЗОРИГ

Замай залууршадһаа жэшээ абагты!

БОРДОҺО, САҺААР шэдэлэн, шэрбэн байдаг. Байгал шадар гансал таряа талханай бэшэ, мүн овощиин элбэг ургаса абажа болохо тухай агроном Виталий Иванович сэдьхэһээр үнинэй һэн. Энээндэ бүхы зүрхөөрөө этигэдэгшье байгаа. Теэд тэрэнэй хамаг хүсэл, хамаг найдал, ошото халуун зүрхэнэйнь сохисо дүлэн юундэ туйлдаа хүрэнгүй, унтаршадаг байһан юм—бү мэдэе.

«Орхигтыл даа саашань, Виталий Иванович, энэмнай нарата Грузи, ногоон Крым бэшэл. Сибирь! Бүри шортоо хэрэг! Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, үбэл зунгүй намаалан байдаг үрэ жэмэсэй мүнхэ орон бэшэ бшуу...»

Хори гаран жэлдэ манай эндэ хүдэлхэ зуураа, Виталий Иванович ямаршье үндэһэ тобшололгүй иимэрхүү шог үгүүлэл яһала дуулаһан байха. Юуб гэхэдэ, 5-6 жэлэй саада тээ республикымнай тепличнэ ажахынууд ёһотой олзо доход үгэдэггүй байһан юм.

Бодоодшье үзыт даа, тэрэ үедэ дүрбэлжэн метр талмайһаа 40—50 килограмм хүрэтэр үгэрсэ хуряаха гээшэ тон лэ һонин үзэгдэл, холын бодол байгаа бшуу. Тиихэлээрээ мүнөө үедэ эды шэнээниие ургуулдаг болоһон эзэмнай үнэхөөрөө алтан гартай, гайтайхан эрэ байбалтай? Арай тиимэ бэшэл хаш. Алтан гарай ороңдо бэлиг шадабари, бодомжо зориг хэрэгтэй! Виталий Иванович Левенко эгээл тиимэ хүнүүдэй нэгэн гээд хэлэе.

Тон түрүүн тохомой шэнээн газарһаа хахад пүүд бэшэ, тодорхойлон хэлэбэл, энэ хүмнай һүүлэй үедэ 2,5—3 пүүд хүрэтэр үгэрсэ хуряана! Баясама иимэ үрэ дүн манай эрхэ байдалда баатаршалгын хэрэг гэжэ сэгнэгдэхэ ёһотой.

Эрид хубилалтын иимэ алхам юунһээ эхилээ һэм? 1960 он. Эгээл тэрэ үедэ республикымнай хэдэ хэдэн һуурин тосхонуудта түрүүшынхеэ гүрэнэй сортучастогууд эмхидхэгдээ бэлэй. Үнинэй дүршэлтэ агроном байһан туладаа, гүрэнэй сортучасток болгогдоһон Сотниково тосхоной тепличнэ комбинадта хүдэлхөөр Виталий Иванович томилогдоо һэн. Тэрэ жэлынь Москва, Ленинград мэтын ороной томо томо тепличнэ комбинадуудай бодото хэрэг, түрүү ажахытай тодорхойгоор танилсажа ерэһэнэй удаа, агроном Левенко эндэхи эрхэ байдалда халан абамаар, үлэмжэ һайн онол аргыень шэлэжэ, шүүжэ абаад, ажахыдаа нэбтэрүүлжэ ороо һэн.

Түрүү дүй дүршэлэй университедһээ асарһан һургуулинь һайн нүлөөтэй байшоо. Жэлһээ жэлдэ хэдэ мянганай гарза хохидолдо ородог байһан Сотниково тосхондохи теплицын комбинат гүрэнэй сортучасток болгогдоһоор жэл тухай үнгэрөөд байхада, хамаг доёмхо гаргашаяа бүхыдэнь харюулхаһаа гадна, үшөө ерэхэ жэлынь дүрбэлжэн метр талмайһаа 20—25 килограмм үгэрсэ ургуулаа.

Иимэ үрэ дүн хайшан гээд, ямар аргаар туйлааб? Хододоо шэнэ юумэ үүсхэдэг энэ хүнэй хүтэлбэри доро доодо гарай мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэд тусхай кубигууд соо (энэнь гол газарай галуун үбһэтэ дэгнүүлһээ бүридэһэн) овощиин, илангаяа үгэрсын үрэһэнүүдые амяар амяарайнь, нягталан наряар ургуулһан хойноо таридаг болонхой. Энэ ушарта тусгаар нүлөөтэй, элдэб бодосуудһаа бүрилдэһэн овощиин ургамал (тэрэ тоодо үгэрсэ) шэнэ амисхал ороһондол түргөөр һэргэн, һайжардагынь туршалга дээрэһээ тодорхойлогдонхой.

ҺОНИРХОМООР үшөө ямар нюусатайб? Теплицэ доторхи шоройн дээгүүр түлеэнэй хибэдэһэ элбэгээр тараан сасадаг заншалтай. Энэнь шииг нойто газаашань огто табихагүйһөө гадна, хүрьһыень шанаржуулдаг, мүн ургасын үндэһэндэ агаарай нэбтэрэн ороходонь нүлөөлдэг байна. Тэрэшэлэн ургамалда бага бэшэ хоро хүргэдэг элдэб хорхой шумуулһаа һэргылхын зорилгоор, Виталий Иванович Буряадай хүдөө ажахын институдай багша, эрдэмэй кандидат нүхэр Нестереватай хамта тусгаар арга зохёолгоодшье үзөө. Олон жэлэй онол дүршэл дээрэһээ тобшологдоһон иимэ бодомжонь нилээд туһатай байба. Илангаяа үгэрсын эшэ набша ямаршьегүй һайнаар ургажа байтараа, зарим үедэ урмаа хухархаар доройтон муудашаха ушар үзэгдэдэг бэлэй. Теэд энэ «таабаринь» удангүй таагдаа һэн. Академик Лысенкын дурадхаһанай ёһоор, һаял үе дээрээ үндыжэ захалһан ногоон ургамалда бактери, һархяаг мэтын тон шухаг бодосуудай үлэмжэ һайн нүлөөтэй байһыень бүхөөр хадуужа абаа бэлэй.

Һүүлэй үедэ тэрэ гүрэнэй сортучасток болгогдоһон Сэлэнгын «Улаан Оронго» колхозой теплицын комбинадта ажаллана. Энээнэй урда тээ «эдиһэнээ» харюулдаггүй шахуу байһан энэ ажахы мүнөө артелиин эгээн олзотой һалбари болонхой. Нёдондо һая наашыншье үзэгдөө, дуулдаагүй овощиин бардам ургаса абтажа, оронгоорхиниие баярлуулаа. Баярлуулхын саада тээ баяжуулжашье байна гээ һаа, балай ехэ эндүүрэл болохогүй ха. Бодото баримта юунһээшье тодо гэршэ бшуу. **30.000!** Ганса мүнгэн дээрэ абажа тоолобол, нёдондо огородой эдеэнһээ эды шэнээн олзо оруулагдаа гэхэ гү, али бүхы доходойнь 1/5 хуби болоно бшуу. Гэхэ зуура, энэ жэл соо дүн хамта **36.000 түхэригэй** олзо оруулха байһан һаа, һүүлэй мэдээгээр дүшэ мянгада хүргөөд байна! Эдэ бүгэдэ хадаа урагшаа һанаатанай һайхан сэдьхэл, алтан гартанай хүсэн.

ҮГЛӨӨГҮҮР... һаяхан гараһан наранай хурса элшэ теплицэнүүдэй шэллэгдэмэл «зулай» руу сэхэ маряан харбана. Үнгэрөөшэ һүни бороошье дуһаалһан янзатай... Һэбшээтэ талын агаар арюухан... Үшөө эртэхэн байбалтай—огородшодшье ажалдаа гараадүй. Тохомой шэнээн газарһаа тэбэри тэбэреэр абтадаг тэжэгэр томо үгэрсэнүүдынь бүшэмэг үндэр набшаһадтаа халхалагдаад, харагданагүй...

Хэн нэгэн эмшэнэй үбшэнтэниие угаа анхаралтайгаар үзэжэ байһандал, Виталий Иванович ургамал бүхэнэй «бэеынь элүүрые» үглөө бүхэндэ наряар адаглан шэнжэлдэг—иимэ хүн. Үшөө һонирхомоор эндэ юун бииб? «Динсозн» гэдэг 40—50 сантиметр томо үгэрсын эшэ набшада шарахан толбонууд бии болобо.

— Дулаан хэмэй халта ехэдэбэл, «халуурдаг» заншалтай юм даа,—гээд, хараһаар байтарнай тусгаар эм домоор тарижархёо бэлэй. Иимэ үзэгдэл угаа һонин, гайхахааршье байгаа һэн. Тиигээд үглөө бүхэндэ блокнодтоо шухала «заһабаринуудые» оруулдаг байба... Энэнь баһал удха шанартай байһан юм бэзэ.

ВИТАЛИЙ ИВАНОВИЧ коммунис һайхан шэнжэтэй хүн. Энэнь юун дээрэһээ харагданаб гэхэдэ, өөрынгөө эрдэм мэдэсэ, дүй дүршэл хамта хүдэлдэг нүхэдтөө дамжуулан үгэхые үнэн сэдьхэлһээ эрмэлзэдэг. Тэрэнэй үдэр бүриин туһаламжа, оролдолгын хүсөөр Пунсык Цыремпилова, Бадма-Ханда Базарова, Ринчинова гэгшэд мүнөө хэрэг ажалаа һайн мэдэхэ, доодо гарай мастернууд болонхой.

Хүниие хүндэлһэн бэеэ хүндэлбэ гэһэн удхатай, мүнөө шабинарынь «багша» тухайдаа:

—Ажалдаа аргагүй нягта, сэбэр сэхэ һанаатай хүн. Ямар нэгэн юумэнэй захадань гараагүйдөө һанаагаа амарха заяан байхагүй... Хараһан лэ сагташ, тон залхуугүйгөөр элдэб туршалгануудые хэжэ байха. Һонирхоо һаа, лабораториинь орожо хараарайгты,—гэжэ Пунсык Цыремпилова бултанайнгаа һанал элирхэйлнэ.

...Энэ хүмнай түрүү дүй дүршэл, эрдэм ухаа дэлгэрүүлхэ арадай университедтэ болон Буряадай хүдөө ажахын институдай студентнүүдтэ эртын овощ ямар аргаар ургуулбал, булюу һайн байһые, мүн тэрэнэй онсо өөрэ илгаа тухай һанамжа бодолоо хубаалдалсадаг байха юм. Гуша найман жэлэй туршада ажаллажа ябаһан энэ агрономой зүбшөөл заабариин залуу мэргэжэлтэдтэ туһатай байханьдамжаггүй.

***

«...Байгал шадар—холын Буряад орондо ажалладаг агроном Левенко дүрбэлжэн метр талмайһаа 40—50 килограмм хүрэтэр үгэрсэ хуряагаа...». Үнгэрэгшэ жэлдэ Москва хотодо зарлагдаһан гүрэнэй сортучастогай хүдэлмэрилэгшэдэй үргэн суглаан дээрэ иимэ соносхол дуулахадаа, тэндэ һуугшад жэхыжэшье болоо ёһотой.

Тэрэ жэлынь Свердловскын овощеводууд Москва, Ленинград мэтэ ехын газар тээшэ бэшэ, харин сэб сэхэ манай нютаг руу ерээ бэлэй. Үнинэй практик, мэдээжэ агроном Виталий Иванович Левенкын хүдэлдэг газарта тэдэнэр сэхэ хүрэжэ ерэмсээрээ, эгээн түрүүн ургамалайнь хүрьһэ шорой онгиргожо үзэһэн байха юм. Яахадаа тиигээб? Али эдэнэр алта, мүнгэ бэдэрээ гү? Үгы. Тэдэниие бүри ондоохон, тон тобшохоноор тайлбарилбал, овощ ехээр ургуулдаг «нюусань» һонирхуулаа.

Иимэрхүү хани ёһоной уулзалганууд боложол байдаг юм даа...

—Виталий Иванович, саашадаа юу хэхэ, ямар хараа түсэбтэйбтэ? Хөөрыт даа, гэхэдэ:

—Бүхы парти, совет хүн бүхэнэй уг зорилго мүнөө эли тодо болоо бшуу. Ажаллахал хэрэгтэй!

Ч-Ц. САНЖИЕВ.

Оронго нютаг.

ТОО БҮРИДХЭЛЫЕ ҺАЙЖАРУУЛХА

Республикымнай ниислэл—Улаан-Үдэ хотодо колхозуудай бухгалтернууд болон шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэр сугларжа, ажал хүдэлмэри, саашанхи зорилгонууд тухайгаа хөөрэлдэбэд. Республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министр нүхэр Тюменцев энэ зүблөөе нээбэ.

1956—57 онуудта республика доторнай оройдоол гурбан совхоз (Яруунын, Борьёогой, «Эрдэм») байһанаа, мүнөө хамтадаа 31 совхоз, тэрэ тоодо мал шахан таргалуулха 3 тусхай совхозууд, бии болгогдонхой. Тиихэдэ республикадамнай хамта 71 колхоз тоологдоно. Техникэ зэмсэгүүдые мэдэлдээ оруулһанһаа хойшо колхозууд олзо ехээр абадаг, ажахыгаа түргөөр хүгжөөдэг болобо. 71 колхозой табин хоёрынь мүнөө үедэ мүнгэн түлөөһэндэ оронхой. Тэрэ тоодо Зэдэдэ—5, Захааминда—10, Хяагтада 3 колхозууд мүнгэн түлөөһэндэ ороод, ажалаа урагшатайгаар ябуулна.

Зүблөөн дээрэ олон элидхэлнүүд шагнагдаа. Республикын хүдөө ажахын продуктнуудые абаха, бэлэдхэхэ министрэй орлогшо нүхэр Врублевская түрүүлэн элидхэл хэхэдээ, колхозуудта тоо бүридхэлэй хүдэлмэриин ямараар табигдаһан тушаа тогтобо. Тиихэдээ түрүү колхозуудһаа олон жэшээ баримталан харуулба.

Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны», Захааминай «40 лет Октября», Мухар-Шэбэрэй «Коммунизм» колхозуудта тоо бүридхэл һайнаар табигданхай. Тиихэтэй хамта республикын олохон колхозуудта энэ хүдэлмэри үшөөл хангалтагүй. Жэшээнь, Баргажанай XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхоздо тоо бүридхэл муугаар табигданхай. Илангаяа гаргашалагдаха мүнгэ зөөри наринаар хинан шалгагданагүй. Юуб гэхэдэ, тус колхоз үнгэрһэн жэлдэ мал ажалһаа, таряан ажахыһаа 700 мянган түхэригэй олзо доход абаһан байгаад, тэрэнэйнгээ 637 мянгые ажалшадай салин хүлһэндэ гаргашалһан байха юм. Тиихэдэ зарим колхозууд олоһон олзо доходһоо бүри ехэ гаргаша хэнэ. Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхоз 340 мянган түхэригэй продуктнуудые гүрэндэ худалдаһан аад, тэрэниие абалгада 670 мянган түхэригэй мүнгэ зөөри гаргашалаа.

Республикын прокурор нүхэр Б. Цыденжапов социалис хуули ёһые наринаар сахиха тухай элидхэл хэхэ зуураа, хүдөө ажахын продуктнуудые улам ехээр абадаг болохо гээшэ ямаршье ажалда хүдэлдэг хүнэй, тэрэ тоодо тоо бүридхэгшэдэй болон финансын хүдэлмэрилэгшэдэй, нэрэ хүндын хэрэг болоно. Тиихэтэй хамта республикын зарим колхозуудай бухгалтернууд тоо бүридхэл һайжаруулха, ажалай түлөөһые зүбөөр гаргашалха талаар ёһотой тэмсэл хэнэгүй гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Жэшээлхэдэ, Бэшүүрэй «Рассвет», Тарбагатайн Калининай нэрэмжэтэ колхозууд жэлһээ жэлдэ үри доёмхо гаргадаг. Колхознигуудта уридаар ехэ мүнгэ үгэдэг байна. Тиихэдэ зарим нэгэн колхозой правленинүүд хүдөө ажахын артелиин Уставые хамтынгаа суглаан дээрэ баталаад, аймагай гүйсэдкомой үзэмжэдэ табижа баталуулнагүй.

Республикын гүрэнэй банкые эрхилэгшын орлогшо нүхэр Нимаев элидхэл хэхэдээ, ажахынуудай мүнгэ зөөриингөө орошо гаргашые зүбөөр түсэблэхэ тухай тогтоо. Эдэ элидхэлнүүдэй удаа үгэ хэлэлгэн болоо. Хяагтын «Родина» колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Курикалов түрүүлэн үгэ абаа.

Бэшүүрэй «Рассвет» колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Утенков үгэ хэлэхэ зуураа, нютагай үйлэдбэриин управлениин хүдэлмэрилэгшэд ажалдамнай бага туһаламжа хүргэнэ гэбэ.

—Колхозоймнай тоо бүридхэгшэд малай фермэнүүд дээгүүр ябажа, шалгалта хэжэ, материальна харюусалгатанда хододоо туһа хүргэдэг. Тиихэдэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэ бүридхэлгэ һайжаруулхын, ажалыень эмхидхэлсэхын тула ехэ хүдэлмэри ябуулнабди,—гэжэ Хяагтын «Дружба» колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Жарников хэлэбэ.

Зүблөөндэ Кабанскын нютагай үйлэдбэриин управлениһээ нүхэр Астраханский, республикын финансын министрэй орлогшо Ильин, Хяагтын нютагай үйлэдбэриин управлениһээ нүхэр Цыренжапов болон бусадууд үгэ хэлээ. Удаань республикын колхозуудай бухгалтернуудай, шалгалтын комиссинуудай түрүүлэгшэнэрэй зүблөөндэ хабаадагшад тоо бүридхэлгэ, түсэблэлгые һайжаруулха талаар тусхай тогтоол баталан абаба. Үглөөдэрынь нэгэ үдэрэй семинар боложо, тэдэнэр дүй дүршэлөө халан абалсаа.

Хэблэл тараалгаар минии дүй дүршэл

Галуута Нуур тосхондо хэблэл тараагша А. С. Шумаковагай хөөрөөн

Хэблэл тараалгын хэрэгтэ ниитын түлөөлэгшэ ехэ үүргэ дүүргэдэг гэжэ бүгэдэндэ мэдээжэ. Би энээниие өөрынгөө ажалаар мэдээб.

Түмэр харгын узел болохо Галуута Нуур тосхондо хэблэл тараагша ниитын түлөөлэгшөөр 1942 онһоо эхилжэ хүдэлөөб. 1962 ондо хэблэл захилгые 1961 онойхиһоо амжалтатайгаар үнгэргөөб. Түмэр харгын хүдэлмэришэд бултадаа хэблэл захяад, хэдэн янзын газетэ, журнал абадаг юм.

Хэблэл захилгын эхилхэһээ урид ерэхэ жэлдэ ямар шэнэ газетын гараха байһан тухай, ямар хубилалтануудай болоһон тухай һайса мэдэжэ абадагби. Захилгын үе соо элдэб асуудалнуудаар хөөрэлдөөнүүдые хэдэг, тэрэнэй һүүлээр захюулжа эхилдэг хүм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ хэблэл тараалгын совет эмхидхэгдээ һэн.

Соведые манай парторг Николай Андреевич Синяев хүтэлбэрилнэ. Соведэй гэшүүн бүхэн өөһэд өөһэдынгөө даабаритай юм.

Хэблэл тараахын тула хүнүүдэй гэр байраар ходо ябадагби, газетэ, журналайнгаа хэр абтажа байһаарнь һонирходогби.

Оролдолго гаргаһанай түлөө жэл бүхэндэ шагнал, Хүндэлэлэй грамотада хүртэгшэб.

БУРЯАД ҮНЭН

3-дахи нюур

1962 оной августын 1.

Үйлын сэнхэрhээ

Буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряаха гээшэ эб найрамдал аршалан хамгаалха гол нүхэсэл болоно

ПАРИЖ, июлиин 30. (ТАСС). Дайн байлдаан заатал hаа болохо ёhотой бэшэ, зүгөөр эб найрамдал хангаха гээшэ имагтал олониитэ арад зоной тэмсэлhээ, тэдэнэй хамааралсалгаhаа эсэсэй эсэстэ дулдыдаха байна гэжэ Франциин компартиин ЦК-гай секретарь Жак Дюкло «Юманите» газетэдэ мүнөөдэр бэшэнэ. Дэлхэй дээрэ эб найрамдал аршалан хамгаалхын түлөө агуехэ тэмсэлдэ арадууд шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ ёhотой гэжэ буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө Москвада болоhон Бүхэдэлхэйн конгресс эли тодоор харуулжа үгөө. Угаа ехэ hандаргахы хүсэтэй зэбсэгүүдэй бии байгаа хадань, буу зэбсэг, тэрэ тоодо ядерна зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряаха гээшэ эб найрамдал аршалан хамгаалха эгээн лэ найдамтай арга нүхэсэл, ядерна дай hүжэрөөхэ хэрэгтэ гол hаад, хаалта болоно гэжэ тон эли гээд Жак Дюкло үргэлжэлүүлэн бэшэнэ.

Буу зэбсэг хуряаха тухай Советскэ Союз нэгэтэ бэшэ дурадхалнуудые оруулдаг байгаа, гэбэшье баруун гүрэнүүд тэдэ дурадхалнуудыень удаа дараалуулан буруушаадаг байгаа. Урда тээнь хии найдуулга үгэхын тулада өөhэдынгөө оруулhан дурадхалнуудhаа хэтэрхэдээ баруун гүрэнүүд арсаhан байха юм. Эдэ дурадхалнуудые Советскэ Союзай зүбшөөн сасуу, тэдэнние оруулагшад тэрэ дороо хулжажа захалдаг байна гэжэ статьягай автор тэмдэглэнэ.

Энэ хадаа буу зэбсэг хуряахые тэдэнэй хүсэдэггүй байhые харуулна гэжэ бэшэхэ зуураа, буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө бүхэдэлхэйн конгрессэй Москвада боложо байхада Холбоото Штадууд замбуулинай дайда соо бомбо тэhэлhэн байна гэжэ Жак Дюкло онсолон тэмдэглэнэ. Энэ хадаа буу зэбсэг хуряаха, эб найрамдал хамгаалха тухай асуудал зүбшэн хэлсэлгын удха шанарые Америкын хүтэлбэрилэгшэдэй тоодоггүй байhыень харуулна.

Франциин ядерна «сохилтын хүсэнүүдые» байгуулха түсэбhөө уламжалан, ядерна дайнай аюул бүри ехэ болобо гэжэ Франциин коммунистическэ партиин ЦК-гай секретарь саашань заана. Эдэ түсэбүүдэй бэелүүлэгдэхэдэ, Баруун Германиин армиие ядерна зэбсэгээр хангаха зам нээгдэжэ үгэхэ. Баруун Германиин өөhэдын ядерна зэбсэгтэй болоод байхада аюулай бүри шангадаха байhан тухай хэлэhэнэйшье хэрэггүй. Юуб гэхэдэ, Бонныи үhөө мэеэгээ абахые эрмэлзэгшэд атаархан дашууржа ямар нэгэн хорото добтолго үүдхээд, тэрээндэ бидэнние татан оруулжа болохо байна гээд Дюкло саашань бэшэнэ. Эгээл иимэhээ буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ, хүсэдөөр хуряахын түлөө Франциин арад улам шууд шангаар тэмсэхэ ёhотой. Тэдэнэр эмхитэйгээр ябуулга хэжэ, hандарал болон үхэлые зайсуулан саража, ажабайдалые батадхажа, эб найрамдалай илалтые хангажа шадаха байна.

Эб найрамдал хангаха үзэл бодол hайшаагдана

УЛААН-БААТАР, июлиин 30. ТАСС-ай корреспондент В. Петренко ингэжэ дамжуулна. Буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ хуряахын, эб найрамдалай түлөө Бүхэдэлхэйн конгрессэй үзэл бодол болон тэрэнэй материалнуудта Монгол Арадай Республикын олониитэ гол анхаралаа хандуулhаар. Бусад оронуудай арадуудай hанал бодолые, хүсэл эрмэлзэлгые бүри hайнаар мэдэжэ абахын тулада конгресстэ хабаадагшадтай уулзалгануудые эмхидхэхэ гүйлтатай олон бэшэгүүд үйлэдбэриин коллективүүдhээ Эб найрамдал хангаха Монголой комитедтэ ороно.

Ажалшадай дура хүсэлые хангаха гээшэ өөрымнай уялга болоно гэжэ тоолодог дээрэhээ, тус тус делегадуудай радиогоор үгэ хэлэлгые, хэблэлдэ бэшэлгые, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай суглаанууд дээрэ хөөрэжэ үгэлгые, Эб найрамдал хамгаалха Монголой комитет ходоодоо эмхидхэнэ.

Эб найрамдалай түлөө тэмсэлшэдэй Москвада болоhон Бүхэдэлхэйн съездын үзэл бодолые тайлбарилхын тулада «Үнэн» газетэ мүнөөдэр бүхэли хуудаhа толилоо.

—✦✦✦—

Демокрадуудай илалта

ПАРИЖ, июлиин 30. (ТАСС). Кулуниэкс-Шамье городой (Дордонь департамент) муниципальна соведтэ болоhон нэмэлтэ hунгалтын дүнгүүд Франциин коммунистическэ партиин нүлөөнэй дээшэлжэ байhан тухай гэршэлжэ үгэнэ. Дуугаа үгэлгын хоёрдохи турай дүнгөөр компартиин дэбжүүлhэн хоёр кандидат дуунуудай 60 гаран процентые абажа, муниципальна соведэй гэшүүд болоо.

ФКП-гэй болон социалистическэ партиин нютагай организацинууд коммунистнуудкандидадуудай түлөө дуугаа үгэхэ гэжэ нэгэдэхи болон хоёрдохи турнуудай хоорондо үгэеэ ойлголсоhон байна.

Ю. Н. Р. гэжэ зонхилхы партиин («Шэнэ республикые хамгаалха союз») кандидадууд булигдаа.

—✦—

Оасайхид Марсельдэ эдэбхитэй боложо байна

ПАРИЖ, июлиин 30. (ТАСС). Алжирhаа нютагаа урилажа ерэhэн хэдэн мянган французууд, тэрэ тоодо олон оасайхид Марсельдэ шэбээлhэн байна. Тэдэнэй болон нютагай хүн зоной хоорондохи харилсаан улам шахардуу боложо байнхай. Хэблэлэй мэдээнэй ёhoop, нютагаа урилаhан 450 мянган хүнэй гурбанайнь нэгэ хуби Марсельдэ үлөө. Ямаршье ажал хэдэггүй хүйхэрнүүд город соо олон болонхой. Тэдэнэй ерэhэнhээ хойшо тонуул олоор хэгдэдэг, элдэб арсалдаа тулалдаан гарадаг болоо. Буу зэбсэгээр хангагдаhан оасайхид үнгэрэгшэ неделидэ банкые тоноо. Тэрэнhээ хойшо городой полициинхидэй тоо 2.500 хүнөөр олон болгогдоhон байха юм.

Засагаархид hаяхан тогтоол баталан абаа. Эндэ ерэгшэд хүдэлмэри хэхэhээ хоёр дахин удаа дараалуулан арсаа hаа, нютагаа урилhан хүн гэжэ тоологдохоёо болёод, гүрэнэй зүгhөө туhаламжа абаха эрхэеэ хаhагдаха гэжэ тус тогтоолоор хараалагдана.

Корейн эхэнэрнүүдэй тэгшэ эрхэ тухай хуулиин гараhаар 16 жэл гүйсэбэ

ПХЕНЬЯН, июлиин 30. (ТАСС). Эхэнэрнүүдэй эрэшүүлтэй тэгшэ эрхэтэй байха тухай хуули 16 жэлэй саада тээ июлиин 30-да Хойто Корейдэ толилогдоо hэн. Энэ ой хэблэлдэ үргэнөөр тэмдэглэгдэнэ.

Корейн эхэнэрнүүдэй Демократическа союзай Центральна Комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Ким Ок Сун гэгшын статья «Минчжу чосон» гэжэ газетэдэ толилогдоо. Эхэнэрнүүдэй эрэшүүлтэй тэгшэ эрхэтэй байха тухай хуули хадаа революционно түүхэтэ шэнэдхэлгэ болоно гэжэ статья соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Тус хуули Корейн эхэнэрнүүдые феодальна элдэб заншалнуудhаа сүлөөлжэ, ороной соёл культурын, ниитын, политическэ ажабайдалда али бүхы талаар хабаадалсаха үргэн зам тэдэндэ нээжэ үгөө.

Мүнөө үедэ 27 эхэнэр КНДР-эй Арадай Ехэ Суглаанай депутадууд, 16.500 гаран эхэнэр—засагай нютагай органуудай депутадууд юм гэжэ Ким Ок Сун мэдээсээ. Корейе Совет Армиин сүлөөлхын урда тээ Хойто Корейн эхэнэрнүүдэй 90 процентнь үзэг бэшэг мэдэхэгүй байhан юм. Арадай засагай тогтоhонhоо хойшо эхэнэрнүүдэй дунда үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадал бүрин усадхагдаа. Мүнөө үедэ 37.400 гаран эхэнэр-мэргэжэлтэд—эрдэмтэд, инженернүүд, технигүүд, багшанар, врачнууд гэхэ мэтэ бии. Социалис байгуулалтын талаар элитэ ехэ габьяатай байhанайнгаа түлөө 36 эхэнэр Ажалай Баатарай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, 33 мянга гаран эхэнэр республикын элдэб орденууд болон медальнуудаар шагнагдаhан байна.

Ганын ударидахы партиин шэнэ программа

АККРА, июлиин 30. (ТАСС). Ганын Конвентын арадай партиин (НПК) жэл бүриин 11-дэхи съезд июлиин 29-дэ Кумаси городто болоо. НПК-гай шэнэ программа болон уставые баталан абаха гол зорилго съездын үмэнэ табигдаhан байгаа.

НПК-гай шэнэ программа, устав тухай партиин генеральна секретарь Кваме Нкрума съезд дээрэ элидхэл хээ. Ганада колониализмын бүхы үлэгдэлнүүдые—үзэг бэшэг мэдэхэгүй ябадалые, үбшэ хамшагые, үлэсхэлэн ядуу байдалые усадхахын тулада нэгэдэхыень Ганын хүдэлмэришэд, таряашад болон интеллигенцине элидхэлшэ уряалаа.

Ганын НПК-гай «Ажалай болон зол жаргалай түлөө» гэжэ шэнэ программые Кваме Нкрума дурадхаhан байна. Энэ программыень ороной бүхы районуудhаа съездэ ерэhэн 5 мянга гаран делегат нэгэн hаналтайгаар hайшаагаа.

Һүүлшын арбан жэлэй туршаа соо Ганын Конвентын арадай партиин ябажа гараhан зам программа соо тобшоор шэнжэлэгдэhэн байна. Империализм, колониализм болон шэнэ түхэл янзын колониализмда эсэргүүсэн, Ганын политическэ болон экономическа бэеэ даанхай байдалай түлөө тэмсэлдэ НПК-гай туйлаhан амжалтанууд тухай мүн лэ хэлэгдэhэн байна.

Конвентын арадай партиин шэнэ программа хадаа ажабайдалай бүхы hалбаринуудай талаар Ганын партиин, арадай болон правительствын үмэнэ тодорхой зорилгонуудые табина.

БУРЯАД ҮНЭН

4-дэхи нюур

1962 оной августын 1.

Залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн фестива[ль] Хельсинкидэ баярай оршон байдалда нээгдэбэ

ХЕЛЬСИНКИ, июлиин 29. **(ТАСС-ай тусхай корр.).** Залуушуулай болон студентнүүдэй Бүхэдэлхэйн VIII фестивальда хабаадагшад эгээн түрүүн бултадаа сугларба. Эдир залуушуулай хуралай баяр ёhололой оршон байдалда мүнөөдэр нээгдэхэдэ, тэдэнэр олимпийскэ стадион соо хамтаран сугларaa. Олимпийскэ наадануудай боложо байха үедэшье энэ гайхамшагта стадион дээрэ иимэ олон ороной — зуун дүшэ шахуу ороной түлөөлэгшэд сугларлаггүй hэн. Залуушуулай уласхоорондын иимэ үргэн ехэ уулзалга түүхэдэшье үзэгдөөгүй юм.

...Городой гурбан талмайhаа залуушуулай делегацинууд гаража, дуу, хүгжэмэй аялган доро баярай маршаар ябажа, стадион тээшэ ошоо. Хельсинкиин хүн зон үйлсэнүүдтэ гаража, харгын хажуугаар жэрылдэн зогсоо. Залуушуулай hайндэрэй хани халуун оршон байдал, баяр баясхалан городой үйлсэнүүдhээ захалжа эхилhэн байна. Эндэhээ эхилэн жагсаалда хабаадагшадай болон харагшадай дунда талархалгын мэдэрэл түрөө.

Замхашагүй альга ташалгануудаар, амаршалгын үгэнүүдээр угтагдан, залуушуулай делегацинууд олимпийскэ стадион тээшэ ошоо. Бултандаа хани халуунаар угтагдаа... Залуу алжирайхид дэлгээhэн тугаа намилзуулан дээрэ үргэжэ ябаа — орон дотор боложо байhан дайн байлдаанда эсэргүүсэлгын тэмдэг болгон үнгэрhэн фестивалиин үедэ тэдэнэр тугаа оройгоод абажа ябаhан байгаа... Самба гэжэ хатар наадан бразилиинхид замаар ябажа гараа... Габонhоо оройдоол гансахан делегат ерээ. Тэрэ киноаппарадhаа холододоггүй шахуу байба. Юуб гэхэдэ, фестиваль тухай фильмые нютагаа абаашахые тэрэ хүсэнэ... Национальна хубсаhаяа үмдэhэн Гвинейн басагад гоё hайханууд — тэдэнэй зүүдхэлнүүд яларна, нюдэдынь золтой хүхюутэйгээр энеэбхилнэ! Тэдэнэр хатар наадажа ябахадаа тамаран урдажа ябаhан шэнгеэр харагдана... Стадион соо сугларагшад хүл дээрээ бодон зогсожо, Испаниин делегадуудые угтаа. Франкистка тамаhаа мултаран, эндэ ерэхын тулада тэдэнэй ами наhандань ямар ехэ аюул тохёолдодог байгаа гээшэб!

Стадион дээрэ ехэ дэбжэлтэтэй, хүхюутэй байгаа. Финнүүд хүйтэн, хатуу абари зантай хүнүүд гэжэ тоологдодог юм. Теэд тэдэнэр хашхаралдажа, hуурhаа бодожо, гараараа дэлижэ байгаад өөhэдынгөө мэдэрэлые гүнзэгыгөөр харуулжа шадаха хүнүүд байшоо... Теэд олимпийскэ стадионой трибуна шадар залуушуулай дэбжэлтэ, баяр бяасхалан таhалгаряагүйгөөр боложо байгаал.

«Рауха! Рауха!» (Эб найрамдал! Эб найрамдал!) гэhэн үгэнүүд трибуна дээрэhээ зэдэлэн дуулдаа. Гэнтэ хүйтэн бороо оробошье hайндэрэй охиие hуларуулаагүй. Имагтал колоннонууд алхамаа зарим зэргээр түргэдхөө. Зүгөөр тэдэнние харагшад бүри хани халуунаар угтадаг болоо. Кубынхидэй hүүлээр Хитадай делегаци, удаань залуу полягууд болон румынууд ябажа гараа. ГДР-эй, ФРГ-гэй, Баруун Берлинэй делегацинууд гурбан колонно болоод ябажа гараба...

Үүлэнэй забhapaap наран бултайгаа. Наранай туяа бороогой дуhалнуудтай зүршэлдэжэ байhан шэнгеэр харагдаа... Советскэ делегаци стадион дээрэ орожо ерэбэ. Хэмэл одоной моделеэр шэмэглэгдэhэн томо хадуур, балта колоннын эхиндэ харагдана. Стадион соо байгшад бултадаа нэгэн доро хүл дээрээ бодон зогсожо, манай эдир залуу хүбүүд, басагадые дэбжэлтэтэйгээр амаршалаа. Хэдэн арбаад фото болон кинорепортернууд советскэ делегациие буулган абахадаа, хүндэтэ харуул шэнгеэр совет залуушуулай хажуугаар гүйлдэн ябана...

Эгээн hүүлдэнь, заншалай ёhoop фестивалиин боложо байhан ороной колонно ябажа гараа.

Уласхоорондын бэлэдхэлэй комитедэй хандалга стадион дээрэ уншагдаа. Тэрээн соонь ингэжэ хэлэгдэнэ. «Амгалан тайбанаар зэргэ оршон байха, эб найрамдалай илаха хэрэгтэ фестиваль эгээн ехэ, эгээн hайн hайхан, эгээн лэ зоригжуулхы туhа нэмэри оруулха гэжэ бидэнэр бултадаа этигэнэбди».

Финляндиин гэгээрэлэй министр Арми Хосиа сугларагшадта хандан амаршалгын үгэ хэлээ.

Финляндиин фестивальна эстафетые бүлэг олон финн басагад ногоон поли дээрэ түгэсхэhэн байна.

Фестивальда хабаадагшадай болон харагшадай нэрьемэ альга ташалган доро фестивалиин урда тээнь болоhон долоон ниислэл — городуудай түлөөлэгшэд залуушуулай шэнэ хуралые амаршалаа.

Стадионой поли дээрэ спортсменүүд шадабарияа харуулhан байна. Удаань уласхоорондын ехэ концерт боложо, дүхэриг боложо интернациональна дуу дуулалгаар дүүрээ. hайндэртэ зорюулагдаhан гоё hайхан гал гэрэлнүүд үдэшын огторгойдо сасараа. «Демократическа залуушуулай гимные» эдир залуу хүбүүд, басагад угаа ехэ дэбжэлтэтэйгээр дуулаа.

«Эб найрамдал, хани барисаан хадаа мүнөө үе сагай зайлашагүй эрилтэ мүн болоно. «Залуушуулай Бүхэдэлхэйн VIII фестивальда хабаадагшадта Н. С. Хрущевой эльгээhэн бэшэг соо хэлэгдэhэн эдэ үгэнүүдэй тон зүб зүйтэй байhаниинь эдир залуушуулай хуралай баярай нээлгэ дээрэ үшөө дахин үнэншэмөөр гэршэлэн харуулагдаа. Эб найрамдалые хүсэн эрмэлзэдэгээ, хүн түрэлтэнэй гэгээн гэрэлтэ ерээдүйн түлөө бага бэхи хани барисаатайгаар, hаналаа нэгэдэнгеэр тэмсэхээр бэлэн байhанаа залуушуул угаа ехэ манифестаци хэжэ харуулба.

Хельсинкидэ фестивалиин баярай нээлгэ Советскэ Союз болон Европын бусад олон оронуудта телевиденеэр дамжуулагдаа.

***

ХЕЛЬСИНКИ, июлиин 30. **(ТАСС-ай тусхай корр).** Фестиваль түлэг дундаа боложо байна. Мүнөөдэр хамагhаа түрүүн элдэб делегацинуудай хоорондо уулзалганууд болоо. Залуу финнүүд полягуудтай, французууд алжирайхидтай, совет эдир залуу хүбүүд, басагад Хитадай болон Баруун Берлинэй түлөөлэгшэдтэй уулзаа.

Европын, Азиин, Африкын болон Америкын 24 ороной парламентнуудай гэшүүд—150 шахуу залуу хүнүүд финскэ парламентда ороо. Тэдэнние уриhан парламентын түрүүлэгшэ Кауно Клеемола парламентынгаа ажал ябуулга тухай хөөрэжэ үгэhэн байна. Финляндиин арадай демократическа союзhаа, аграрна союзhаа, социал-демократическа союзhаа депутадууд айлшадтай хөөрэлдөө.

Фестивалиин боложо байhан ороние хүндэлhэнэй тэмдэг болгогдон мүнөөдэр «Финляндиин үдэр» фестиваль дээрэ үнгэргэгдэхэ юм. **Фестивальда бэлэдхэл хэhэн уласхоорондын комитедэй түлөөлэгшэд Финляндиин премьер-министр Ахти Карьялайненда үглөөгүүр орожо, залуушуулай Бүхэдэлхэйн уулзалгые** дэмжэхын тулада правит[ельст]... хэhэн бүхы юумын түлөө ... баясхалан хүргөө.

Үдын урда тээ фестивал[иин] олон делегадууд нютагай за[луушуулай]тай уулзахын тулада Фи[нляндиин] хэдэн провинцинуудай го[родуудта] ошоо, финляндиинхид занш[алта на]циональна хубсаhануудаа ... дэлхэйн бүхы хубинуудhа[а] айлшадые Хельсинкиин ... гуулинуудта угтаhан байна.

Финскэ агуехэ композит[ор] ...лиусэй зохёолнуудаар ула... дын концерт болоо. Тэрээн[дэ] ...цигэй хоор, Москвагай ко[нсерватои]риин симфоническа оркест[р] ...риин мэдээжэ гитарист Лас[сэ] ...рен-Карпер хабаадаhан бай[на].

Уран hайханай талаар ... лиин конкурс эхилээ. США-... тадай, Мароккын, Бирмын, ... СССР-эй артистнууд уласхо[орондын] концертнүүдтэ хабаадаhа[н] ... Мүнөө үе сагай баледэй ... концертдэ хабаадаhан Авс[три] ... Польшын, бусад оронуудай ... хатаршад харагшадай зүгhө[өр] ... наар угтагдаа.

«Гэгээрэлые арад зоной ... болгохо гол ёhонууд» гэhэ[н] ... студентнүүдэй уласхооронды[н] ... нар эхилээ.

Фестивалиин выставкэну[уд] ... дээ.

Удэшань, СССР-эй болон ... национальна концертнүүд, ... атлетигүүдэй ехэ мүрысөөнү[үд] ...пийскэ стадион соо болохо, ... нүүдэй клуб нээгдэхэ.

Тампере городто Москвагай ... так» Венгриин «Татабаны» ... футбольно командатай т[ур] ... матч наадаха байна.

Куйбышевска областиинхи[д] 58 миллион үлүүтэй пүү[д] таряа худалдахань

Куйбышевска областиин хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэд мүнөө жэлдэ 58 миллион үлүүтэй пүүд, түсэбөөр хараалагдаhанда орходоо 5 миллион пүүдээр ехэ таряа гүрэндэ худалдаха уялга абаа. Колхоз, совхозуудынь 1963 оной тарилгада хэрэгтэй болохо эрхим сортын үрэhөөр өөhэдыгөө хүсэдөөр хангаха, тэжээлэй болон бусад хэрэглэмжэдэ зорюулагдаха ороoho таряа хааха, намарай ургамалнуудай тарилгые нилээд үргэдхэхэ, тэрэ тоодо шэниисын тарилгые—100 мянган гектараар ехэ болгохо байна.

Мүнөө үедэ областиин ... ряашад ургаса хуряа[хатай] хамта, полинуудые hо[ёо]hоонь сэбэрлэхэ, намар[ай та]рилгада газарай хүрьhэ[ые ...]хэ, 1963 оной хабар[ай та]рилгада хэрэгтэй боло[хо ...] гээр намарай паар эр[...] гүнзэгыгөөр хахалха х[үдэлмэ]ри хэлсэнэ. Ниитынгээ [...] малда хүсэд хүрэхөөр [...] болон шэмэтэ тэжээл [...] хэхэ, мүн мяха, hү, [...] hooho абажа худалдах[а ...] бөө дүүргэхэ хэмжээ [...] абана.

(ТА[СС])

БАЙГАЛАЙ ЗАГАҺАШАД

Тунгалаг номин хүхэ уhатай Байгал далай дээгүүр Баргажан hалхин бага зэргэ сэлгээ татуулан, миралзама долги эбхэрүүлэн мушхаруулжа, налуухан эрьеыень наартай зөөлэхэнөөр тэшуулна.

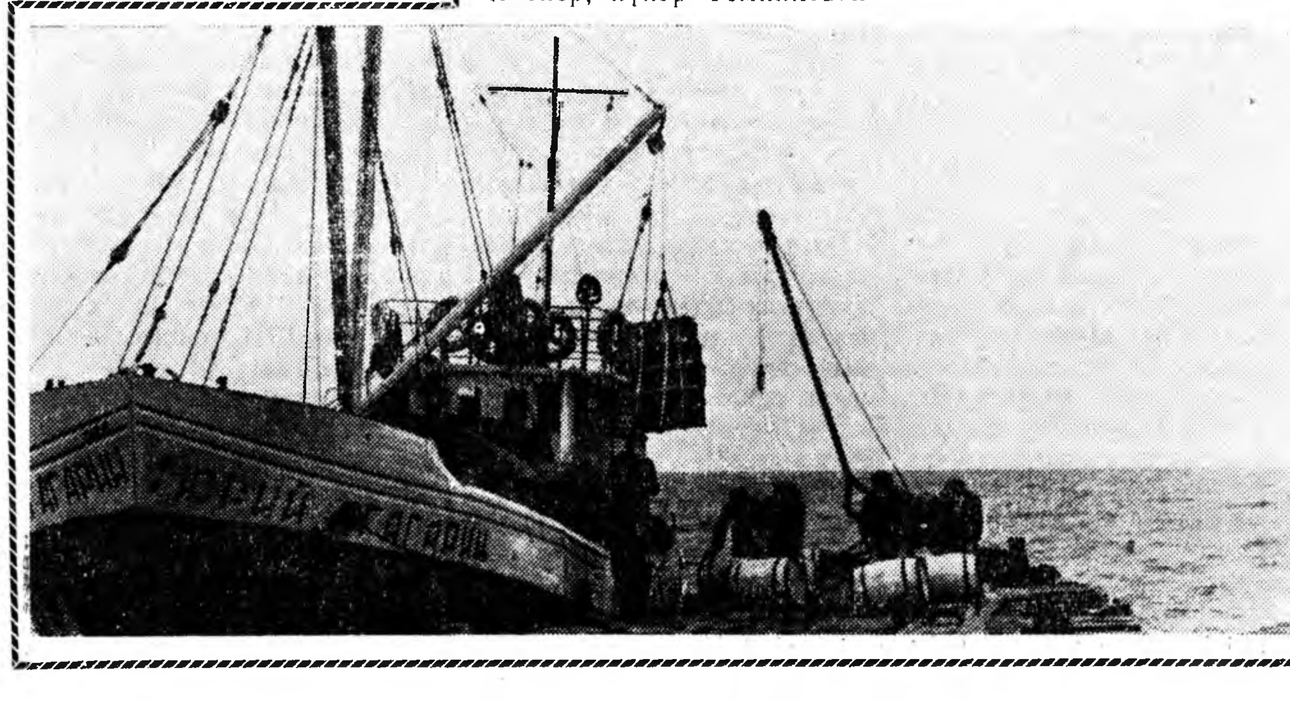
Оймур нютагта Кабанскын загаhанай заводой томохон пункт оршодог. Тэндэхи загаhашад далай дээрэ гараха забдалгатай гүльмэ губшуурнуудаа бэлдэжэ тухагүйхэн. Баргажан hалхин hалхилаа хадаа далайда гарахада олзотой ябахын тэмдэг,—гэлсэн, загаhашад хөөрэлдэнэ. Загаhан урда урданайхиhaa hураггүй элбэгээр баригдана.

Завод гүльмэшэдэй 61, губшууршадай 21 бригадатай. Тэдэ бригаданууд июлиин 10-да 18,5 мянган центнер загаhа тушаагаад байха юм.

Зунай сезон соо гүльмын бригада 85 центнер, губшуурай бригада 480 центнер загаhа бариха түсэбтэй байгаа. Гэбэшье заводой бригаданууд түсэбөө хододоо үлүүлэн дүүргэнэ. Жэшээлхэдэ, нүхэр Соголовой даадаг гүльмэшэдэй бригада 85 центнерэй орондо 222 центнер, нүхэр Темниковэй даадаг бригада 146 центнер загаhа баринхай. Загаhа барилгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой И. Донеевэй бригада—205, Б. Федоровой бригада—195, «Байкал» колхозой А. Любимскиин бригада — 185, Н. Нелюбинэй бригада—178, гүрэнэй загаhа барилгын М. Леликовой даадаг губшууршадай бригада —1440, Я. Якушевай бригада—1045, Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой губшууршадай А. Антроповой даадаг бригада 1045 центнер загаhа баринхай.







ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (дээрэhээ доошоо) 1. Иван Темниковэй бригада загаhа барихаяа далай дээрэ гаража ябана. 2. Пунктын загаhа дабhалдаг цехэй хүдэлмэришэн ВЛКСМ-эй гэшүүн Валентина Темникова. 3. Михаил Суворов капитантай Юрий Гагаринай [нэ]рэмжэтэ судноор Север[...] гэжэ загаhа бари[...] пунктhаа бочкотой за[гаhа] асараад, заводто туша[аhан] байна.

С. БАЛДУЕВАЙ фо[то]

СПОРТ

Улаан-Үдын Октябрьска районой промышленна предприятинуудай физкультурна коллективүүдэй дунда зунай заншалта спартакиада үргэлжэлhөөр. Спартакиадын программада хүнгэн атлетикэ, волейбол мэргэн буудалга, туризм, шатар наадалга оролсоно.

Волейболоор эхэнэрнүүдэй дундаhаа сэмбын фабрикын, эрэшүүлэй дундаhаа мяханай комбинадай командanууд түрүү hуури эзэлбэ. Мяханай комбинадайхид му[...] буудалгаар, шатараар ила[...]ба. Эхэнэрнүүдэй дундаhа[а] совхозойхид мэргэн байhа[...]руулба. Сэмбын фабрикын шатаршад нүгөөдүүлээ ила[...]дэхи hуури эзэлээ.

Спартакиадада хамтадаа ... турын 12 коллектив хаба[адаа].

А. Ш[...]

Редакторай орл[огшо]
М. Н. НИМ[...]

Манай адрес, телефон[ууд]

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Т[ЕЛЕ]ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора — 46-32, зам. редактор[а —] 32-74, ответ. секретаря—27-37, отделов партийной жиз[ни и] пропаганды—24-74, сельского хозяйства и советского с[трои]тельства—47-59, промышленности, транспорта, информац[ии —] 35-14, культуры, литературы и искусства—34-05, [писем] и рабселькоров—40-49, отдел переводов и корректор[ов] — 35-95, бухгалтерия — 37- 32. Для междугород[них] переговоров—16.

Гор. Улан-Удэ, типография Министерства куль[туры] Бурятской АССР.

Н00939. Зак. № 3397.